

ANALIZA MEDIJSKOG IZVJEŠTAVANJA O SLUČAJEVIMA FEMICIDA

Ženska soba – Centar za seksualna prava, 2018.

IMPRESSUM:

UREDNIKA

dr. sc. Maja Mamula

AUTORICA

Sanja Sarnavka, aktivistkinja

NAKLADNICA:

Ženska soba – Centar za seksualna prava

Maksimirska 51 a, 10 000 Zagreb

tel: +385 1 6119 174 / fax: +385 1 6119 175

zenska.soba@zenskasoba.hr

www.zenskasoba.hr

EU PROJEKT:

„Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“

NO. JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940

NOSITELJICA PROJEKTA:

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb

LEKTURA

Luiza Katica Bouharaoua

This project is funded by the Rights, Equality & Citizenship Programme of the European Union

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ženska soba

Agencija za elektroničke medije
Agency for the electronic media

DIZAJN

Matija Tomšić

TISAK

HORVAT – TISAK d.o.o.

NAKLADA:

250 komada

ISBN

978-953-7505-12-7

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem xxxxxxxx.

Izradu ove publikacije financira Europska unija u okviru Programa o pravima, jednakosti i građanstvu EU-a iz projekta „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“ JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940, kojeg je nositeljica Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske. Ovaj projekt sufinanciraju Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i Agencija za elektroničke medije. Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Ženske sobe – Centra za seksualna prava i ne odražavaju nužno stajalište Europske unije, Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske i Agencije za elektroničke medije.

SADRŽAJ

UVOD	1
ISTRAŽIVANJE	2
METODOLOGIJA	2
REZULTATI	2
Novinski žanr	2
Mjesto objave	2
Veličina članka	2
Autorstvo	2
Oprema tekstova	2
Naslovi i podnaslovi tekstova	2
Izvori	2
Fokus članka i način izvještavanja	2
ZAKLJUČNO	2
PREPORUKE ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O SLUČAJEVIMA NASILJA NAD ŽENAMA I FEMICIDU	2
POPIS LITERATURE	2

Publikacija Analiza medijskog izvještavanja o femicidu nastala je u sklopu projekta „Prema učinkovitijoj zaštiti: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“ kojeg je nositeljica Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske u partnerstvu sa Ženskom sobom – Centrom za seksualna prava. Pridruženi partneri/ce na projektu su Pravosudna akademija, Policijska akademija Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Hrvatsko novinarsko društvo.

Svakom nalaženju sustavnog i učinkovitijeg rješenja za neki problem nužno prethodi istraživanje pa je tako i u slučaju suzbijanja nasilja nad ženama bilo nužno utvrditi postojeće stanje na svim razinama i u svim segmentima koji se bave ili dotiču ove problematike. Ženska soba – Centar za seksualna prava je u suradnji s vanjskom stručnjakinjom, izvanrednom profesoricom dr. sc. Silvijom Ručević, provela analizu medijskih sadržaja objavljenih u tri dnevne novine, vezanih uz femicid koji su počinili članovi, odnosno članice obitelji u periodu od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2016. godine na području Republike Hrvatske.

Rezultati istraživanja temelj su ove publikacije, koja je prvenstveno namijenjena predstavnicima/cama medija te relevantnih državnih institucija i tijela, organizacijama civilnog društva, ali i svim drugim osobama koje su zainteresirane za problematiku femicida, odnosno za način na koji mediji izvještavaju u slučajevima ubojstva žena. Termin „femicid“ ulazi u širu upotrebu od sredine 1970-ih godina. Prva ga je javno upotrijebila Diana Russell 1976. na Međunarodnom tribunalu za zločine nad ženama u Bruxellesu. Od početka 1980-ih feminističke istraživačice fokusiraju pažnju na femicid, pogotovo na ubojstva žena koje su počinili njihovi intimni partneri (bivši i sadašnji). Russell i Caputi (1992.) daju slijedeću definiciju: „Femicid je ubijanje žena od strane muškaraca iz mržnje, prezira, zadovoljstva ili osjećaja vlasništva nad ženama, odnosno seksizma.“ Vrlo često korištena i rasprostranjena je i definicija iz 2001. prema kojoj je femicid „(...) ubijanje žena od strane muškaraca zato što su žene“. Tu definiciju prihvatila je i Svjetska zdravstvena organizacija (2012.).

U Hrvatskoj je, prema službenim podacima Ministarstva unutarnjih poslova, u istraživanom razdoblju od 2012. do 2017. ubijeno 90 žena. Počinitelji su bili njihovi supruzi/partneri/bivši supruzi ili bliske osobe. Posljednje dvije godine bilježimo zabrinjavajući podatak da se u Hrvatskoj 25–30% svih ubojstava odnosi upravo na femicid (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2018.). Prema podacima Europske unije, tjedno 27 žena ubiju njihovi partneri, što znači da je svake godine gotovo 1500 žrtava femicida na području EU (Daphne, 2007.).

Utvrđeni su rizični faktori za femicid, jer ih nalazimo u gotovo svim slučajevima u kojima su ubojstva žena izvršile njima bliske osobe (Campbell, 2003.; 2008.): fizičko nasilje nad ženom neposredno je prethodilo ubojstvu (do 80% slučajeva); i ranije je u vezi bilo prisutno fizičko nasilje (70% slučajeva); u zajedničkom je domu bilo prisutno oružje (64%); nasilje je postajalo sve češće i brutalnije (62%); partner je žrtvi prijetio ubojstvom (57%); žrtva vjeruje kako ju je partner sposoban ubiti (54%); žrtva je odlučila napustiti nasilnika. Uočljivo je da su u velikom broju slučajeva počinitelji već bili prijavljivani zbog nasilja. Unatoč dokazanim rizičnim faktorima koji dovode do femicida, institucije i okolina ih vrlo često zanemaruju i ne čine ništa kako bi moguće ubojstvo spriječili. Žrtvi se najčešće ne vjeruje kad traži pomoć ili pak ne postoji volja da se nešto ozbiljno učini, unatoč moralnoj obavezi koju bi morali osjećati svjedoci/kinje te postojanju zakonodavnog

okvira koji to zahtijeva od nadležnih institucija.

Medijsko prikazivanje svijeta i događaja, pa tako i femicida, važno je društveno i političko pitanje jer mediji, barem dijelom, utječu na naše razumijevanje stvarnosti. Oni mogu učvršćivati ili propitivati naše predrasude i stavove, mogu hvaliti ili kritički prozivati institucije države zbog krivog postupanja ili nečinjenja, mogu biti bitnim čimbenikom u promjeni odnosa prema nekom društvenom problemu. U slučaju nasilja nad ženama, mediji mogu ostati ravnodušnim izvjestiteljima, pristranim izvjestiteljima koji imaju puno razumijevanja za nasilnika, a malo za žrtvu ili, što bi bilo poželjno, odgovornim kritičarima koji oštro osuđuju nasilje i potiču jačanje svijesti o nedopustivosti nasilnog ponašanja u vezama i nužnosti jačeg angažmana društva i države u njegovu suzbijanju i sankcioniranju.

Važno je napomenuti da bi svaki novinar ili novinarka trebala poznavati Ustav i zakone Republike Hrvatske i pridržavati se profesionalnih i etičkih načela svoje struke. Kodeks časti hrvatskih novinara (2009.) jasno navodi kako mediji moraju biti posebno pozorni, obazrivi i odgovorni pri izvještavanju o samoubojstvima, nesrećama, osobnim tragedijama, bolestima, smrtnim slučajevima i nasilnim djelima. U poglavlju o medijskim načelima i obvezama Zakon o elektroničkim medijima (NN, br. 153/09, 84/11, 94/13 i 136/13) navodi da su: „(1) Mediji (...) dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje (...) (2) Mediji su dužni poštovati pravo na zaštitu identiteta svjedoka i oštećenika kaznenih djela, i bez njihova znanja i pristanka ne smiju otkriti njihov identitet (članak 16.)“ U istom zakonu članak 24. propisuje da audiovizualni ili radijski programi trebaju, među ostalim, osobito „objavljivati istinite informacije, poštovati ljudsko dostojanstvo i ljudska prava i temeljne slobode te pridonositi poštivanju tuđih mišljenja i uvjerenja“. Prema analizi medija koju provodi Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, najzastupljenija tema već drugu godinu zaredom je nasilje prema ženama i nasilje u obitelji (38%), ali je, navodi se u izvješću o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2017., medijsko izvještavanje i dalje senzacionalističko, a nerijetko se u člancima direktno ili indirektno odgovornost za počinjeno djelo prebacuje s počinitelja na žrtvu. Stoga je od velike važnosti kontinuirana edukacija i osvještavanje novinara i novinarki, ali i urednika i urednica, o problematici nasilja nad ženama. Način na koji mediji izvještavaju bitno utječe na žrtvu (ukoliko je preživjela), njenu obitelj i druge bliske osobe, počinitelja, institucije i okolinu.

Cilj ove publikacije je ukazati na postojeće predrasude i stereotipe koji izravno ili neizravno pridonose toleriranju nasilja ili prebacivanju krivnje s počinitelja na žrtvu kako bi ih se u budućnosti moglo izbjeći. Istovremeno, pokazat ćemo dobre primjere profesionalnog i etički besprijekornog izvještavanja o femicidu.

Publikacija na koncu donosi i preporuke za medijsko izvještavanje kako bi se u što većoj mjeri zaštitila prava žena i utjecalo na postizanje nulte tolerancije prema nasilju nad ženama. U preporukama se još jednom naglašava odgovornost medija koji imaju značajan utjecaj na oblikovanje javnog mnijenja.

Projekt Prema učinkovitijoj zaštiti: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama ne bi bilo moguće provesti bez financijske podrške Europske komisije u sklopu Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije, posvećenog propitivanju uloge pravosuđa i medija u slučajevima nasilja prema ženama, s posebnim naglaskom na femicid.

Provedbu projekta sufinanciraju Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i Agencija za elektroničke medije.

ISTRAŽIVANJE U PODLOZI ANALIZE

Za potrebe provođenja istraživanja analizirane su tri vodeće dnevne novine – Jutarnji list, Večernji list i Slobodna Dalmacija, koje su dostupne u tiskanom i digitalnom izdanju. 3. Novine su svako periodično izdanje koje u pravilu izlazi dnevno ili tjedno, rjeđe petnaestodnevno i mjesečno, uz označeni datum i redni broj, uvijek istoga naziva, koje se tiska radi obavještavanja javnosti o događajima u svim područjima ljudske djelatnosti i o svim aspektima društvenog života pa tako i o nasilju nad ženama i femicidu. Glavna obilježja novina su: namijenjene su javnosti, objavljuju vijesti o najnovijim događajima, izlaze redovito, sadržaj im je univerzalan. Funkcije novina mnogostruke su i složene. Primarnom funkcijom novina smatra se informiranje, tj. prijenos, objašnjavaње i komentiranje za javnost važnih aktualnih i zanimljivih događaja. Slijede dokumentarna funkcija (obavještavanje čitatelja/ice o razvoju znanosti, tehnike i sl.), instruktivna (prema rješavanju svakodnevnih praktičnih životnih problema), edukativna (odgajanje čitatelja/ice, dopunjavanje njihova znanja), integrativna (uspostavljanje veza među ljudima i skupinama u društvenoj zajednici), psihoterapeutska (pomaganje pojedincima i pojedincima u oslobađanju od frustracija) i druge funkcije (www.enciklopedija.hr).

Istraživanjem je obuhvaćeno razdoblje **od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2016.** Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova u tom je periodu ubijeno 90 žena – 72 žene ubile su njima bliske osobe, njih 38 usmrtio je sadašnji ili bivši bračni ili izvanbračni partner, a 5 tadašnji ili bivši mladić. U odabranim dnevnim novinama **identificirana su i obrađena 753 članka u kojima se piše o femicidu** – 213 (28.3%) u Jutarnjem listu, 292 (38.8%) u Večernjem listu i 248 (32.9%) u Slobodnoj Dalmaciji. Broj članaka o pojedinom slučaju kretao se od jednog do čak sto trideset i tri o nestanku i ubojstvu Antonije Bilić.

METODOLOGIJA

Temeljni kriterij u odabiru članaka za analizu bilo je spominjanje femicida, bilo da se radi o izvještavanju o pojedinom slučaju i uz njega vezanim informacijama (podaci o žrtvi, počinitelju, tijek istrage, sudski proces, itd.) ili se načelno analizirao problem ubojstva žena zato što su žene.

Slijedeći analitičku matricu detaljno opisanu u kodnoj knjizi, tekstovi su analizirani s obzirom na mjesto objave i veličinu te opremu članka, novinski žanr, autorstvo, stil i sadržaj naslova i podnaslova, sadržaj i način izvještavanja i navođenje izvora.

REZULTATI ANALIZE

4.1. Novinski žanr

Žanr koji prevladava u novinskim tekstovima o femicidu jest **izvještaj (80,1%)**, slijede **vijesti (17,3%)**, dok su ostale forme jedva prisutne: **intervju (n=7)**, **analitička bilješka (n=6)**, **osvrt (n=4)**, **komentar (n=4)** i **izjava (n=1)**. Malović (2007.) konstatira: „U novinama prevladavaju kratke forme. Nema više dužih članaka, detaljnih analiza,

opširnih intervjuja. Današnje novine obilježavaju kratke vijesti, veliki, udarni naslovi i velike fotografije. Brojčano to izgleda ovako: u hrvatskim novinama 61,8% objavljenih tekstova zauzimaju vijesti i kratke vijesti“.

Već je na osnovi ovog podatka jasno da se femicidu u dnevnim novinama rijetko pristupa analitički i istraživački kao fenomenu koji zahtijeva ozbiljan pristup uz konzultiranje stručnjaka/inja iz različitih područja. Uglavnom prevladavaju vijesti i izvještaji o konkretnim slučajevima femicida. Dob žrtava koje je registriralo Ministarstvo unutarnjih poslova kreće od sedamnaest do devedeset godina. U 69% analiziranih tekstova izvješćuje se o ubijenim ženama mlađim od četrdeset godina. Isto tako, zamjetno je da se dnevne novine odlučuju izvještavati o zločinima koje možemo ocijeniti kao izuzetno brutalne (npr. Antonija Bilić, Selena Margarit Graciano Macedo, ubojstvo supruge i kćeri, ranjavanje punice pa samoubojstvo Željka Košte u Španskom) ili nesvakidašnje (npr. Večernji list, 28. ožujka 2014., „Planirao je zločin: tijelo je zamotao u tepih i upalio mirisne štapiće“; Večernji list, 10. svibnja 2015., „Ubio majku i sakrio je u ostavu“; Slobodna Dalmacija, 30. ožujka 2013., „Za ručkom ubio majku i baku“), što potvrđuje tvrdnje mnogih teoretičara/ki kako se u svim medijima događa tabloidizacija i okretanje senzacionalizmu. Košir (1998.) navodi kako „novac donose senzacije i afere, razotkrivanje osobnosti i delikatnih posebnosti. Tržište potiče informacijsku robu takve vrste. Tržnica pokazuje što se može dobro prodati, a ne ono što je kvalitetno, dobro, što traži novinarska etika i drugi standardi kvalitetne, profesionalne medijske produkcije“.

Grafički prikaz 1: Zastupljenost žanrova u tekstovima o femicidu

Grafički prikaz 1: Zastupljenost žanrova u tekstovima o femicidu

Tekst koji treba izdvojiti kao **izuzetno pozitivan primjer** objavljen je u Jutarnjem listu 3. kolovoza 2015. uz naslov „ŽENE NA UDARU MUŽEVA IZ PAKLA – Potresne priče o krajnje brutalnim nasilnicima koji su svojim zločinima zaprepastili Hrvatsku“¹. Zanimljivo je da naslov li bombastičan naslov koji određuje urednik/ica, nalazimo da novinarka analizira više slučajeva femicida, daje preglednu statistiku, iznosi nalaze Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, ukazuje na propuste institucija: „Godine 2014. trinaest žena ubio je sadašnji ili bivši partner. Trideset četiri žene silovao je sadašnji ili bivši partner. Još njih 338 zadobilo je ozljede, a počinitelji su gonjeni za 'lakše' oblike obiteljskog nasilja, koji se kažnjavaju po prekršajnom zakonu (...) također ističe kako se u praksi izriče mnogo više novčanih nego zatvorskih kazni za obiteljsko nasilje, i upravo je ekonomska prijetnja čest razlog zbog kojeg žene odustanu od svjedočenja: suprug, često jedini zaposlen, kaže joj kako će, ako svjedoči, platiti sedam tisuća kuna kazne, što znači da joj sljedećih mjeseci neće dati ništa za hranu i djecu. Problem je što se isto događa i sa zatvorskim kaznama – ako počinitelj završi u zatvoru, vjerojatno će ostati bez posla, a obitelj bez prihoda.“ Problemu femicida analitički pristupaju i novinari Jutarnjeg lista u tekstu „EPIDEMIJA UBOJSTAVA: SVAKI MJESEC NAJMANJE JEDNU ŽENU UBIJE PARTNER ‘A što očekivati kad sudovi šalju poruku da se s tim zločinom lako izvući?’“², objavljenom 20. studenog 2016., jer kontekstualiziraju slučajeve femicida, pišu o problemima i propustima u postupanju institucija.

1) www.jutarnji.hr/globus/zene-na-udaru-muzeva-iz-pakla-potresne-price-o-krajnje-brutalnim-nasilnicima-koji-su-svojim-zlocinima-zaprepastili-hrvatsku/295852/

2) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/epidemija-ubojstva-svaki-mjesec-najmanje-jednu-zenu-ubije-partner-a-sto-ocekivati-kad-sudovi-salju-poruku-da-se-s-tim-zlocinom-lako-izvuci/5283807/

3) www.vecernji.hr/vijesti/tristo-zena-ubijeno-je-u-hrvatskoj-u-10-godina-1130949

Informativno-analitički o istom problemu piše i novinarka Večernjeg lista u tekstu „Tristo žena ubijeno je u Hrvatskoj u 10 godina”³, objavljenom 25. studenog 2016. Ona je odlučila izvijestiti čitateljstvo o konferenciji (događaju koji je danas za medije uglavnom nezanimljiv ukoliko nema izuzetno važnih i moćnih sudionika/ca ili se ne raspravlja o nekoj kontroverznoj temi), a ne o nekom konkretnom ubojstvu: „Šesnaest žena ubijeno je u Hrvatskoj do kraja listopada ove godine, podaci su MUP-a, a novo ubojstvo dogodilo se prošlog vikenda. U posljednjih deset godina ubijeno je 300 žena, iznijela je Višnja Ljubičić, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, jučer na Regionalnoj konferenciji ‘Femicid Watch – za prevenciju femicida u RH’ (...) Broj kaznenih djela nad ženama u 2015. godini više se nego udvostručio u odnosu na prethodnu godinu što upućuje na brutalizaciju nasilja nad ženama. Sve se više koristi vatreno oružje, i to ono ilegalno. Supružnikovu ili partnerovu ubojstvu supruga ili partnerice prethodi dulje nasilje, prijave i osude, zato je važna točna sigurnosna procjena jer ona može spasiti život, istaknula je pravobraniteljica. ‘Femicide Watch’ institut je čiju uspostavu u svim zemljama promiče Dubravka Šimonović, specijalna izjaviteljica UN-a za nasilje nad ženama.“

U dnevnim novinama, kako statistika pokazuje, **prevladavaju vijesti i izvještaji o konkretnim slučajevima femicida.**

Vijest je temeljni oblik novinarskog izražavanja koju Malović (2007.) definira kao pravodoban izvještaj o događaju, činjenicama i stajalištima koja zanimaju iznimno mnogo ljudi. Kod pisanja vijesti osnovna je zadaća odgovoriti na sljedeća pitanja: što se dogodilo, tko je sudjelovao, kada se dogodilo, gdje se dogodilo, zašto se dogodilo i kako se nešto dogodilo. Izvještaj je proširena vijest u kojoj se osnovne informacije uklapaju u širi kontekst navođenjem izjava, uz više činjenica.

Vijest je formom tekst objavljen u Večernjem listu 9. siječnja 2013.: „E.M. (28), osumnjičenom za ubojstvo turistice iz Meksika S.M. ljetos na splitskom Marjanu, produljen je istražni zatvor za još dva mjeseca. E.M. je u pritvoru od listopada, a navodno mu boravak iza rešetaka fizički nije naštetio. Dapače, kažu da se udebljao te da se na njemu vidi kako redovito vježba. Vještačenjem u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče utvrđeno je kako je E.M. ubojiv i sposoban normalno rasuđivati. Očekuje se optužnica za ubojstvo na osobito okrutan način.”⁴ Kratka vijest sadrži pritom posve irelevantnu informaciju („kažu da se udebljao“), čime se na neozbiljan način skreće pozornost s činjenice da je on počinitelj okrutnog ubojstva. Profesionalno novinarstvo ne oslanja se na nevažne, anonimnim izvorom posredovane informacije.

Iscerpan izvještaj o čitavom slučaju nalazimo u Slobodnoj Dalmaciji 29. lipnja 2014.: „Za nešto manje od dva mjeseca, točnije 22. kolovoza, navršit će se točno dvije godine od kad se na splitskom Marjanu dogodilo brutalno ubojstvo 31-godišnje djevojke iz Meksika S.M. koje je zgrozilo i užasnulo ne samo stanovnike Splita, već i cijelu državu. Do toga dana nitko u gradu pod Marjanom nije ni slutio da to brdo, koje je omiljena rekreacijska baza mnogih Splitskana, može postati ishodište straha i jeze koja je nekoliko mjeseci tresla sve u najvećem gradu Dalmacije. Danas, gotovo dvije godine poslije, cijeli je slučaj, što se tiče pravosudne strane priče, pravomoćno okončan. Za njezino

ubojstvo osuđen je na 15 godina, koliko je maksimalna kazna za tzv. obično ubojstvo, danas 30-godišnji ekološki tehničar E. M. rodnom iz Mostara, koji se kao izbjeglica s obitelji tijekom ratnih zbivanja doselio u Split. U javnosti je, nakon svega, ostala ‘gorčina’ zbog činjenice da je čovjek koji je brutalno ubio nedužnu djevojku, gotovo joj odrubivši glavu kuhinjskim nožem, dobio ‘samo’ 15 godina, no kad se pomnije uđe u cijeli slučaj i njegovu analizu, pojavljuje se mnogo drugih pitanja i nedoumica na koje odgovor vjerojatno nikada nećemo saznati. I to najviše zbog toga jer jedini poznati i živi akter tog događaja, osuđeni ubojica E. M., uporno šuti o tome što se gore događalo. Tog dana, 22. kolovoza, u popodnevnim satima, na Marjanu su se zatekli 31-godišnja S. M., turistkinja iz Meksika i njezin brat, a koji su dan prije autobusom iz Dubrovnika došli u Split u kojem su namjeravali ostati tek jedan dan, da bi nakon dolaska, ranije tog dana kad je nesretna djevojka ubijena, odlučili produžiti svoj boravak za još jedan dan.”⁵

Jedan od izvještaja o femicidu koji se formom drži pravila žanra objavljen je u Jutarnjem listu 9. siječnja 2016.: „Tata, nemoj! Nemoj, molim te!” vapila je jučer poslije 6 sati ujutro 4-godišnja djevojčica A. K. u stanu u Ulici Milana Rešetara 44 u zagrebačkom naselju Špansko dok je gledala kako njezin otac Ž. K. (50) u stanju psihičke rastrojenosti tuče šakama i ubada, najvjerojatnije nožem, njezinu majku S. R. K. (31) i 85-godišnju A. R., prabaku po majci. Smrtonosnih uboda Ž. K., nagrađivani bojnik Hrvatske vojske, nije poštedito ni malenu kćer, a nakon dvostrukog ubojstva skočio je s petog kata zgrade. Neposredno prije skoka u smrt iz stana iz kojeg su punih sat vremena odzvanjali urlici i krš, Ž. K. je zapalio torbicu s dokumentima (...).“⁶ Uz odgovor na ključna pitanja – što se dogodilo, tko je sudjelovao, gdje, kada, kako i djelomično, ali vrlo subjektivno zašto („u stanju psihičke rastrojenosti“) – navođenjem izjava svjedoka proširuje se osnovna vijest, a dramatičnost i emocionalni naboj postiže se citiranjem riječi ubijene djevojčice, što već podliježe drugoj vrsti analize teksta kojoj posvećujemo pozornost na drugom mjestu. Može se tek konstatirati da profesionalno novinarstvo izbjegava senzacionalistički pristup pisanja o bilo kojoj temi.

S druge strane, uočljivo je da su neki tekstovi pisani na brzinu, bez pravog fokusa i s međusobno proturječnim informacijama pa na koncu čitateljstvo ostaje zbunjeno. U tekstu „STRAVA KOD LIPIKA”⁷, objavljenom 17. rujna 2014. u Jutarnjem listu, podnaslov je „Starac ubio bivšu ženu: Pozvonio joj je, odgurnuo i zario nož u srce” dramatičnost se postiže navođenjem zabadanja noža u srce, iako je nejasno kako novinari znaju da je nož zariven baš u srce. Slijedi potom u tekstu: „Oko 13 sati došao je na vrata kuće u ulici Franje Filipovića, pozvonio joj je, ona je otvorila i, prema pričanjima susjeda, odgurnuo ju je unutra i zario nož u srce.“ Nakon toga u tekstu piše: „Prije toga nitko nije čuo ni viku ni buku, a na mjestu događaja brzo je pristigla policija. Jedan od mještana dodaje i da je vidio muškarca prije nego što ga je odvela policija i da je na odjeći imao tragove krvi. (...) M. se nalazila u kući gdje je pronašla utočište dok se ne okonča sudski spor oko ostavštine koji su vodili, a kako je on taj sudski spor izgubio, a morao joj je od svoje penzije plaćati naknadu za uzdržavanje, što nije činio (...).“ U ovoj kratkoj vijesti nije udovoljeno ni temeljnim zahtjevima profesije – jedna informacija proturječi drugoj: ona je čekala okončanje spora, a zapravo je on spor već izgubio; nož je zariven u srce, a zapravo nitko ništa nije čuo... Profesionalno novinarstvo zahtijeva preciznost, navođenje pouzdanih izvora, racionalno obrazlaganje činjenica. Sličnih tekstova, kad se radi o femicidu, pronađeno je i u druge dvije dnevne novine.

4) www.pressreader.com/croatia/vecernji-list-hrvatska/20130109/281814281211411

5) www.slobodnadalmacija.hr/novosti/crna-kronika/clanak/id/239151/tajne-stravicnog-ubojstva-na-marjanu-zasto-misicu-nije-oduzet-njegov-mobitel

6) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/djevojčica-je-vikala-%E2%80%98tata-nemojmolim-te%E2%80%99-a-onda-je-ubio-i-nju-i-skocio-u-smrt-susjedi-curica-je-vristala-a-on-je-urlao-i-provodio-teror/84673/

4.2. Mjesto objave

Koliko je neka tema važna za dnevne novine utvrđuje se mjestom objave i veličinom teksta. **Izuzetno je važno najavljuje li se tekst već na naslovnici jer se time procjenjuje je li neka tema značajna ili ne.** Osim toga, na osnovi naslovnice ljudi često prosuđuju hoće li ili neće posegnuti za novinom. Na naslovnici dnevnih novina, od 753 analizirana članka, vijest o femicidu **najavljena je 122 puta (16,2%)**. Iako je većina naslova u izravnoj vezi sa sadržajem teksta koji je objavljen na drugim stranicama (70,5%), **gotovo polovicu najava može se ocijeniti kao senzacionalističke (45,1%)**, što govori o težnji medija da privuku pažnju što većeg broja ljudi i navedu ih na čitanje novina pod svaku cijenu. Senzacionalizam u novinarstvu označava pristrano potenciranje samo određenih dijelova priče i manipulaciju činjenicama koja vodi do iskrivljavanja istine o samom događaju. Može pratiti izvještavanje o nebitnim stvarima ili pak veoma bitne teme predstavljati na trivijalan ili tabloidan način koji je protivan standardima profesionalnog novinarstva (Žuna, 2017.). Najava na središnjem dijelu naslovnice, iznimka u odnosu na većinu drugih slučajeva, Večernji list, 26. srpnja 2014., vjerojatno zato što je već započela „sezona kiselih krastavaca“, razdoblje u kojem nema važni političkih vijesti, što se vidi i po drugim najavama na ovoj naslovnici.

Grafički prikaz 2: Rubrike u kojima su objavljeni tekstovi o femicidu

4.3. Veličina članka

Veličina teksta, odnosno površina koju zauzima u novinama i/ili broj stranica na kojima se proteže, jedan je od ključnih parametara na temelju kojih se može procjenjivati **značaj koji uredništvo pridaje obrađenoj temi**. U slučaju analiziranih članaka velika većina, njih 70%, zauzima površinu od 50 do 150 cm² (otprilike od 5% do 15% stranice). Slijedom navedenog, **većina tekstova ne prelazi jednu stranicu, 28% (218)** članaka proteže se na dvije stranice, 0,5% (4 teksta) na preko tri stranice a u istom postotku nalazimo i tekstove od četiri i više stranica. Najviše stranica, čak šest, zauzeo je tekst o slučaju Antonije Bilić, objavljen u Jutarnjem listu 20. listopada 2012. Duži članci opremljeni su fotografijama koje ponekad zauzimaju više prostora od teksta, što je značajka većine suvremenih tiskanih i digitalnih medija. Kako je primijetila Slavenka Drakulić (Drakulić, 2013) novine, pa i one elektronske, sve više sliče na slikovnice. Ukoliko je tekst najavljen na naslovnici, čime je temi već dat velik značaj, veličina objave bit će veća. Takvi tekstovi, kad je femicid u pitanju, predstavljaju manjinu dok se većina članaka „utapa“ u ostalim vijestima crnih kronika.

Večernji list, 2. ožujka 2016. Jedan od tekstova koji zauzima pola stranice, veliki naslov, dvije fotografije, zbijen tekst, uz reklamu jednake veličine koja zapravo plijeni svu pažnju.

4.4. Autorstvo

Tekstovi u novinama mogu biti potpisani imenom i prezimenom jednog ili više autora/ica, inicijalima, predstavljeni kao redakcijska ili agencijska vijest ili biti nepotpisani (Malović i sur., 2007.). Prema toj vrsti podataka novine klasificiramo kao kvalitetne (one koje navode puno ime i prezime autora članka, odnosno manje kvalitetne). **Od 753 analizirana teksta, 68,2% potpisano je imenom i prezimenom, 4,1% potpisuje više autora, dok su u 24,2% slučajeva navedeni samo inicijali.** Bez ikakvog je potpisa 2,8% tekstova, od čega 61,9% izvještaja i 38,1% vijesti. Potpisivanje tekstova imenom i prezimenom pomaže u analizi jer se može utvrditi tko se drži profesionalnih normi pri pisanju, a tko naginje senzacionalizmu, tabloidnom načinu prikazivanja femicida, a katkad i kršenju temeljnih etičkih načela novinarstva. Ipak, za objavu takvih tekstova ne može se okriviti samo novinara/ku, već i urednike/ice koji takve tekstove propuštaju u tisk (vrlo često ih zapravo i zahtijevaju od novinara/ki). O femicidu pišu gotovo podjednako novinarke (31,3%) i novinari (37,1%), dok članke potpisuje više osoba različitog spola tek u 4,1% slučajeva. **Senzacionalistički pristup nalazimo u tekstovima koje potpisuju novinarke u jednakoj mjeri kao i kad ih pišu novinari.**

Grafički prikaz 3: Autorstvo članaka

4.5. Oprema tekstova

Fotografije prevladavaju u opremanju tekstova. Broj fotografija po pojedinom članku kretao se od 0 do 13, broj ilustracija od 0 do 4 te broj tablica ili grafikona od 0 do 3. Vijesti usredotočene na sažeto izvještavanje o femicidu uglavnom nemaju ili su skromno opremljene jednom fotografijom. Duži tekstovi, pogotovo oni koje možemo ocijeniti kao senzacionalističke, bogato su opremljeni fotografijama, tablicama, grafikonima ili mapama. Fotografija je u Jutarnjem listu znatno više nego u druga dva dnevna lista. Članci u Slobodnoj Dalmaciji u prosjeku su opremljeni s najmanje fotografija. Malović (2007.) navodi kako je osnovna zadaća fotografije u medijima „istinito, točno, pošteno, nepristrano i uravnoteženo obavještavati javnost o zbivanjima”. One su integralni dio teksta kojim se napisano potvrđuje, pojašnjava ili naglašava. U slučaju femicida najčešće se stavljaju fotografije mjesta zločina u vrijeme policijskog očevida. Time se potvrđuje informacija o počinjenom ubojstvu i prisustvo medija na mjestu događaja.

U slučaju ubojstva i pokušaja samoubojstva u Splitu Jutarnji list 28. rujna 2016. stavlja i fotografiju na kojoj se vidi mrtvo tijelo na sjedalu automobila koje je, osim nogu, prekriveno. Čemu služi takva fotografija, postavlja se pitanje. Zar čitateljstvo neće vjerovati da je žena ubijena ukoliko ne vidi njezino mrtvo tijelo? **Poštivanje žrtava koje su nedužne ubijene trebalo bi biti temeljni etički princip.** Često uz tekst dolaze stare fotografije žrtve i/ili počinitelja, prizori iz sudnica, sa sprovoda. Fotografije i prilozima u izravnoj su vezi s tekstualnim dijelom članaka kao nositelji dijela informacija. Fotografija uz tekst „POZADINA KRVOPROLIĆA KOJE JE SESVETE ZAVILO U CRNO”⁸, Jutarnji list, 10. studenog 2016. Mjesto zločina na kojem se pale svijeće za mrtve te slika počinitelja femicida.

Uz tekst „Ubojstvo kod Bjelovara: Izišao s robije pa osam puta izbo suprugu”², objavljen u Večernjem listu 15. lipnja 2012., stavljena je fotografija para s vjenčanja kojom se provokira pitanje što je vodilo od prizora sreće do tragedije. Novinar je smatrao kako je izjava brata

8) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/pozadina-krvoprolica-koje-je-sesvete-zavilo-u-crno-svi-su-znali-da-ubojica-nosi-pistolj-i-da-prijeti-nisu-ga-prijavili/5248183/

9) www.vecernji.hr/vijesti/ubojstvo-kod-bjelovara-izisao-s-robije-pa-osam-puta-izbo-suprugu-420511

ubojice pa samoubojice dostatna za ovakvu vijest: „M. mladi brat, 26-godišnji M., za brata, s kojim nije bio u baš dobrim odnosima, kaže da je uvijek bio na svoju ruku. 'Imao je sve, a opet nikada nije bio zadovoljan', istaknuo je i dodao kako je M. odnedavno imao problema i sa živcima te da je ponekad znao zaviriti i dublje u čašu.” Dugogodišnje nasilje samo se navodi kao činjenica, bez pojašnjenja i stručnih komentara.

Pitanje etičnosti postavlja se i u slučaju objave fotografija sa sprovoda. Večernji list 26. ožujka 2015., postavlja na internetske stranice galeriju fotografija s pogreba S. H., ubijene sportske menadžerice. Među njima nalaze se fotografije djece, uplakane majke, obitelji i prijatelja. Kršenje prava na privatnost ne može se opravdati nikakvim interesom javnosti jer javnost ne treba znati kako u intimnim trenucima tuge izgledaju ljudi (a pogotovo djeca) koji ni na koji način nisu javne osobe.

4.6. Naslovi i podnaslovi tekstova

„Novinski je naslov poruka sastavljena od jedne ili više riječi koje najavljuju naslovljeni tekst. Naslov je ključno mjesto teksta – njegov ulaz, kanal koji vodi u tekst, mamac. Pripada skupini takozvanih malih tekstova (izreke, poslovice, aforizmi, šale, itd.) i s njima dijeli mnoga obilježja koja su najviše određena ograničenjem količine teksta i općim ciljem – privući pozornost te pospješiti zapamćivanje (...) naslovi nisu arbitrarni dijelovi ili etikete novinskih izvještaja. Naprotiv, oni formuliraju ključne riječi takvih izvještaja. Njihovo mjesto, semantička uloga i kognitivne posljedice takve su da doslovno ne mogu biti previdene. **Oni izražavaju najvažnije teme izvještaja, kako ih novina(r) vidi, i tako istovremeno sažimlju i vrednuju događaj o kojem se izvještava.** Drugim riječima, oni suštinski definiraju situaciju. Ta definicija igra istaknutu ulogu u načinu na koji čitatelj razumije i zapamćuje vijesti” (Ivas, 2004.).

Analizom je utvrđeno da je **81,8% naslova u izravnoj vezi sa sadržajem članka.** Od toga ih je 55%, nositelj informacije o događaju koji će biti razrađen u tekstu: „Bivšu nogometnu menadžericu našli izbodenu i vezanu – Zasad se ne nagađa je li smrt Osječanke S. H. povezana s njezinom bivšom karijerom nogometne menadžerice”¹ (Večernji list, 24. ožujka 2015.); „Pronađene kosti pripadaju A. B.! Kostii pronadene blizu kamionskog parkirališta u selu Furaje pripadaju A. B., potvrdili su na konferenciji za novinare u karlovačkom Županijskom državnom odvjetništvu”² (Večernji list, 29. studenog 2012.); „Nastavljena potraga za nestalom Meksikankom: Policija sumnja da je ubijena na Marjanu?”³ (Jutarnji list, 24. kolovoza 2012.); „Detalji ubojstva koje je potreslo Split: zlostavljana M. preseljenjem nije uspjela sačuvati svoj život...”⁴ (Slobodna

10) www.vecernji.hr/vijesti/bivsu-nogometnu-menadzericu-sanju-hap-nasli-izbodenu-i-vezanu-996839

11) www.vecernji.hr/vijesti/pronadjene-kosti-pripadaju-antoniji-bilic-481319

12) www.vecernji.hr/vijesti/pronadjene-kosti-pripadaju-antoniji-bilic-481319

13) www.slobodnadalmacija.hr/novosti/crna-kronika/clanak/id/426982/detalji-ubojstva-koje-je-potreslo-split-zlostavljana-marica-preseljenjem-nije-uspjela-sacuvati-svoj-zivot

Dalmacija, 28. rujna 2018.)

Neki od naslova ne posjeduju posebnu ekspresivnu vrijednost, dok se u većini pokušava zaintrigirati čitatelje da se upuste u čitanje čitavog članka. Pritom se koriste različite strategije: u slučaju A. B. dovoljno je navesti da su pronađene njezine kosti jer je potraga praćena iz dana u dan, dok u slučaju ubojstva žene navođenjem kako je događaj „potresao Split“ saznajemo da se dogodilo nešto dramatično i izuzetno pa moramo krenuti čitati tekst kako bismo doznali što se zapravo dogodilo. Korištenjem samo žrtvinog imena (vrlo čestog imena Marica) navodi nas se na intimiziranje sa žrtvom, čini nam ju bližom, a usto saznajemo da je bila zlostavljana, da je nešto poduzela, no nije uspjela sačuvati svoj život. Tri točkice pozivaju nas se da uđemo u priču i doznamo što je jedna Marica pokušala učiniti, a što joj se na koncu dogodilo. Naslov u Jutarnjem listu (30. travnja 2015.) svakako izaziva pozornost citiranjem zatvorenika koji prijeti sutkinji i tužiteljici, što svakako nije svakidašnja situacija: „SADISTIČKI UBOJICA PRIJETI IZ ČELIJE ‘Sutkinja će moliti za život kad joj dođu moji ljudi, tužiteljicu ću udariti nogom u glavu.’“⁵ U tekstu postaje jasno da prijatnju treba ozbiljno shvatiti.

U Jutarnjem listu 28. kolovoza 2013. objavljen je tekst „MONSTRUOZNI ZLOČIN; ČUDOVIŠTE IZ BJELOVARA Otac osmero djece pajserom ubio ljubavnicu“⁶. Monstruozan zločin, pa čudovište iz Bjelovara – preuveličavanje koje bi trebalo izazvati pozornost čitatelja, zatim korištenje lokalizma/germanizma „pajser“ kojemu nije mjesto u dnevnim novinama, pa navođenje koliko ima djece (o kojima novinar/ka očito ne razmišlja kad piše tekst) i navođenje vrste odnosa s ubijenom ženom – sve je u funkciji izazivanja pažnje i znatiželje, a ne objektivnog izvještavanja o jednom femicidu. Tekst također obiluje izrazima koji stilski ne pripadaju objektivnom novinskom izvještavanju: „(...) odveo na poljski put u blizini sela Breza nadomak Bjelovara gdje ju je u hladovini stabla koja je bila njihovo ljubavno gnijezdo (...)“; „Svađa je trajala kratko jer mu nije ‘sjela’ vijest o prekidu“.

Usporedimo li zatim naslove triju dnevnih novina koje informiraju o dvostrukom ubojstvu, ranjavanju treće osobe pa samoubojstvu, uočiti ćemo različit pristup: „Ubio ženu i kćerku, ranio punicu, pa skočio u smrt; MORH: U Oružanim snagama bio od 1996.“⁷ (Slobodna Dalmacija, 8. siječnja 2016.); „Strava u Španskom: ‘Ubio sam ih, ubio sam ženu i kćer! Presudit ću i sebi!’ Ž. K. (50) bio je djelatna vojna osoba, zaposlen kao voditelj odsjeka u Logističkom operativnom središtu Zapovjedništva za potporu“⁸ (Večernji list, 8. siječnja 2016.); „Djevojčica je vikala ‘Tata, nemoj, molim te!’, a onda je ubio i nju i skočio u smrt Susjedi: ‘Curica je vrištala, a on je urlao i provodio teror’“⁹ (Jutarnji list, 9. siječnja 2016.). U Slobodnoj Dalmaciji daje se osnovna informacija o događaju, a začudnost budi informacija da je ubojica pa samoubojica bio u Oružanim snagama, znači djelatna vojna osoba. Već sama činjenica da je netko ubio ženu i kćerku i potom

14) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/sadisticki-ubojica-prijeti-iz-celije-sutkinja-ce-moliti-za-zivot-kad-joj-dodu-moji-ljudi-tuziteljicu-cu-udariti-nogom-u-glavu.../381187/

15) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/cudoviste-iz-bjelovara-otac-osmero-djece-pajserom-ubio-ljubavnicu/1065011/

16) <https://slobodnadalmacija.hr/novosti/crna-kronika/clanak/id/298289/ubio-zenu-i-kcerku-ranio-punicu-pa-skocio-u-smrt-morh-u-oruzanim-snagama-bio-od-1996>

17) www.vecernji.hr/vijesti/nozem-ubio-kcer-i-zenu-ranio-zeninu-baku-pa-skocio-u-smrt-1050645/galerija-173185?page=1

18) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/djevojcica-je-vikalala-%E2%80%98tata-nemojmolim-te%E2%80%99-a-onda-je-ubio-i-nju-i-skocio-u-smrt-susjedi-curica-je-vristala-a-on-je-urlao-i-provodio-teror/84673/b

19) www.vecernji.hr/vijesti/ubojica-marko-brkic-prijatelju-napravio-sam-sranje-dodi-ovamo-1014755

izvršio samoubojstvo dovoljno je dramatična, no druga dva dnevna lista ne misle tako pa Večernji list citira navodne ubojičine riječi pred samoubojstvo, a Jutarnji odlazi najdalje citiranjem navodnih riječi ubijene djevojčice, što gotovo u svakoj osobi budi suosjećanje, zapanjenost i visoki emocionalni naboj. U svom diplomskom radu Akmačić (2016.) razlaže zašto sve češće možemo tvrditi kako novine, umjesto da profesionalno informiraju, događaje prezentiraju koristeći strukturne elemente trača, primarno usmenog žanra razgovornog stila: razotkrivanje nečije intime, preuveličavanje, plasiranje poluinformacija kao pouzdanih činjenica i sl.

Gotovo svi mediji, pa tako i Jutarnji i Večernji list, o ubojstvu žene i pokušaju samoubojstva koje se dogodilo u Kruševu 14. srpnja 2015. najavljuju naslovima: „Žena koju je u Kruševu ubio suprug sestrična je Tomislava Karamarka“ (Večernji list); „STRAVIČAN ZLOČIN U KRUŠEVU Žena koju je iz ilegalne lovačke puške ubio suprug Karamarkova je sestrična“¹⁰ (Jutarnji list). U tekstovima se navodi i kako je Karamarko otkazao sve sastanke radi smrti sestrične. Na jednom portalu, koji nije bio predmet analize, nalazi se uz vijest samo fotografija Tomislava Karamarka (!!!). Da nije sestrična poznatog političara, možda o smrti ove žene mediji ne bi ni pisali.

Katkad su naslovi koji nisu u suglasju sa sadržajem teksta (njih 18,2%) groteskni, kao što je to slučaj članka objavljenog u Slobodnoj Dalmaciji 8. siječnja 2013. Naslov „E. M. se u zatvoru nadebljao i nabildao“ sigurno nikoga ne uvodi u izvještaj o psihičkom vještačenju ubojice i potvrđivanju optužnice: „Kako doznajemo, očekuje se da će u tom roku biti podignuta i potvrđena optužnica Županijskog državnog odvjetništva kojom se E. M. tereti za teško ubojstvo na osobito okrutan i krajnje podmukao način, za što mu prijeti kazna dugotrajnog zatvora do 40 godina. Naime, istražne radnje, saslušavanje svjedoka i prikupljanje dokaza privedeni su kraju te se samo čeka odluka Županijskog suda u Splitu o zahtjevu E. M. obrane za novim vještačenjem.“¹¹

Od 753 analizirana članka, njih 625 imalo je podnaslov. U 81,8% slučajeva podnaslov je bio direktno povezan sa sadržajem teksta. Više od dvije trećine podnaslova (76,8%) mogu se ocijeniti kao informativni (na primjer „Aktivni vojni djelatnik Ž. K. nožem ubio ženu, kćer, ranio ženinu baku, zapalio stan i skočio kroz prozor“¹², Večernji list, 9. siječnja 2016.), dok je **5,8% nedvojbeno senzacionalističkih.** U Jutarnjem listu 7. travnja 2014. objavljen je članak bombastična naslova „OVO JE POLICAJAC MONSTRUM“, uz podnaslov „Osuđen je na 40 godina jer je izrešetao bivšu i njezinog dečka“¹³. Čemu imenovanje ubojice monstrumom kad svaki mjesec u Hrvatskoj partner ubije sadašnju ili bivšu partnericu? Ne radi li se o patrijarhalnom obrascu razmišljanja – ako nećeš biti moja, nećeš biti ničija – kakav nalazimo u velikom broju slučajeva femicida? Osim toga, koja to profesionalna norma dopušta da se ubijenu ženu naziva samo „bivšom“, a muškarca s kojim je živjela nakon razvoda „njezinim dečkom“? U tekstu se saznaje da se radi o odraslim osobama s djecom (ubijeni novi partner ima sina sedamnaestogodišnjaka). **Neformalni razgovorni jezik, osim u slučaju citiranja neke izjave, ne bi smio naći mjesto u tekstovima ozbiljnih dnevnih novina, pa tako ni u naslovima niti u podnaslovima.**

Večernji list, 15. rujna 2012., „DNK ANALIZA POTVRDILA: KOLJAČ S MARJANA NIJE NI IZ NOVOG SADA NI IZ SRBIJE“¹⁴. Ni naslov niti podnaslov ne bi trebali biti ovakvi u ozbiljnim dnevnim novinama – čemu ubojicu nazvati koljačem, osim senzacionalizma radi i zašto je važno otkuda on nije?

U naslovima i podnaslovima u dnevnim novinama naročito je vidljiva sklonost formulacijskom načinu izražavanja pa odabrane riječi ili sintagme kojima bi se htjelo pojačati ekspresivnost zapravo nemaju gotovo nikakav učinak jer su već viđene stotinu puta i izlizane do krajnjih granica – **gotovo svaki treći izvještaj** najavljuje vijest sa

„strava u XY“, „stravičan događaj“, „stravičan prizor“; „brutalan zločin“, „brutalno ubojstvo“, „brutalno ubijena“, „brutalno zaklana“; „krvava drama“, „krvava tragedija“, „krvavi pohod“, „krvavi petak“; „masakr u obitelji“, „masakr u Dubravi“, „monstruozi zločin“, „monstruožno ubojstvo“; „okrutno ubojstvo“, „okrutan zločin“, „okrutna smrt“, „šokantni detalji“, „šok u Bjelovaru“; „zločin koji je potresao Hrvatsku“, „zločin potresao Slavoniju“, „zločin koji je šokirao“, itd.

Jedan od tekstova koji se nadnaslovom, naslovom i podnaslovom izdvaja, i to ne odabirom stilskih figura ili ekspresivnih izraza, već **problematiziranjem važnog pitanja**, objavljen je 11. studenog 2012. u Jutarnjem listu: „NITKO NIJE NAZVAO 192 (nadaslov) ZGRADA STRAVE Deset minuta slušali su kako vrišti,

ali nisu učinili ništa. Zašto? (naslov) LJ. je više puta povikala: 'Upomoć, zovite policiju, ubit će me!' Pa ipak, nitko od susjeda iz 16 stanova u zgradi nije nazvao 192 (podnaslov).“15 Uz sintagmu „zgrada strave“, a izraz strava koristi se prečesto u izvještajima o femicidu, očekuje se opis nekog zločina, ali začudnost izaziva usmjeravanje pažnje na drugi problem – nereagirane susjeda i jasno pitanje zašto su tako postupili. **Čitav tekst usmjeren je na problem pasivnog odnosa okoline na nasilje i rijedak je primjer novinarske/medijske osude ovakvog ponašanja.** U tekstu se razotkriva kako susjedi, koji su rekli da su zvali 192, zapravo lažu jer je policija zaprimila samo jedan poziv žene koja je na parkiralištu čula vriskove u pomoć, a koja živi nekoliko zgrada dalje: „Pred zgradom nam prilazi stanar iz ulaza do onoga u kojem je LJ. ubijena. Ogorčen je što se piše da susjedi nisu reagirali i kaže da to nije istina i da su i drugi zvali policiju. Prvi poziv koji je policija primila bio je onaj u 15:37 gospođe koja se tu slučajno zatekla. Drugih poziva nije bilo.“ U naslovu teksta objavljenog u Jutarnjem listu 13. srpnja 2015. proziva se, opravdano, policiju (trebalo bi i suca za prekršaje kojem je nasilnik trebao biti odveden): „DETALJI TRAGEDIJE U KARLOVCU S. je danima proživljavala kalvariju, a nasilnog muža policija je pustila nekoliko sati prije ubojstva!“16

4.7. Izvori

Žlof (2007.) navodi kako je za ocjenu vjerodostojnosti medijskih objava važna identifikacija izvora od kojih su novinari dobili informacije. Ona piše: „U kvalitetnom novinarstvu sve informacije i tvrdnje, osim očitih, morale bi se pripisati nekom izvoru. Očitima se smatraju one informacije, tvrdnje ili situacije koje su prihvaćene kao opće istine i nepovredive su činjenice. U protivnom, uza svaku tvrdnju morao bi biti naveden

izvor. Pitanje izvora istodobno je i pitanje odgovornosti. Imenovani izvor odgovoran je za ono što je izjavio. Dakako, novinar se može koristiti i neimenovanim izvorima. Prema Mencheru izvori informacija mogu biti osobe, snimke, dokumenti ili događaji itd. Danas se pod utjecajem komercijalizacije medija anonimni izvori rabe sve češće te tako pridonose senzacionalizmu.”

Analiza članaka o femicidu pokazala je kako se u tekstovima najčešće navodi samo jedan izvor (41,6%) ili dva (21,9%), dok **svaka peta objava (njih 21,2%) nema naveden niti jedan izvor informacija.** U kratkim vijestima to je očekivano, takav je tekst objavljen 14. svibnja 2016. u Večernjem listu: „Muškarac u Zagrebu ubio ženu pa sebe – Više detalja o nesretnom događaju bit će poznato nakon policijskog očevida i istrage. Jutros se dogodilo ubojstvo i samoubojstvo u zagrebačkom Novom Petruševcu kada je muškarac (60) pucao na ženu (47) iz vatrenog oružja. Žrtva je na mjestu preminula, a muškarac nešto kasnije u bolnici.“1 Nažalost, daljnjih informacija o ovom događaju u dnevnim novinama nije bilo. Očito nisu utvrđeni posebno zanimljivi detalji zbog kojih bi slučaj bio detaljnije praćen.

Odabir i kompetentnost izvora svakako pokazuju koliko se ozbiljno pristupilo odabranoj temi. Očekivano se u slučaju zločina prvenstveno navode izjave policije, forenzičara/ki ili, ako se izvještava o sudskim procesima, odvjetnika/ica i vještaka/kinja (recimo, u tekstu objavljenom u Jutarnjem listu 25. veljače 2012., naslovljenom „I bez A. tijela može biti osuđen, problem je što A. obitelj tvrdi da je živa“2, navode se izjave umirovljenog pravника, troje odvjetnika i sutkinje tako da čitateljica na osnovi dobivenih informacija može donijeti utemeljen sud o temi). Ponekad se navodi da vijest stiže „iz neslužbenih izvora“ jer se objavljuje prije zaključenja očevida i službene objave Ministarstva unutarnjih poslova.

Međutim, kada se odabiru **izjave svjedokinja/ka, susjeda, prijateljica/a, rodbine, bilo počinitelja ili žrtve**, vrlo često se razotkriva pozicija koju autor/ica zauzima prema događaju ili se naprosto razgolićuje površnost obavljenog posla. Zanimljiv je primjer članka „Rođen za nasilje. Poslije zločina svaki je dan išao u splitsku park-šumu“3, objavljenog u Večernjem listu 5. listopada 2012. Naslov ne postavlja pitanje, već utvrđuje kako je ubojica bio rođen za nasilje, dok se u tekstu navodi niz izvora koji tu tvrdnju dovode u pitanje. Tekst opširno iznosi detalje iz života E. M. koji ni sa čim ne pridonose rasvjetljavanju motiva zločina: navode se izjave jednog od njegovih površnih poznanika, voditeljice fitnessa, glavnog trenera u fitnessu, opisuju se njegove sportske aktivnosti, čak se spominje da je jednom boksao s hrvatskim prvakom Vugdelijom. Žrtva i zločin su u ovom tekstu posve marginalni. Citira se Mišićeva braniteljica koji, između ostalog, izjavljuje: „Što da vam kažem, da sad prođemo preko rive, sreli bismo trideset takvih mladića.“ „Ništa u njegovu ponašanju nije upućivalo na takvo djelo. Bio je aktivan u sportu i u školi i izvan škole. Roditelji su izuzetno normalni ljudi, brinuli su se za njega“, kaže ravnateljica škole koju je pohađao. **Citiranje sedam izvora informacija omogućilo nam je da možemo prepričati nevažne detalje iz života okrivljenika, a koliko će nam se produbiti spoznaja o jednom femicidu i ubojstvima žena uopće autora i novine u ovom slučaju ne zanima.**

20) www.slobodnadalmacija.hr/novosti/crna-kronika/clanak/id/190315/edi-misic-u-zatvoru-se-nadebljao-i-nabildao

21) www.pressreader.com/croatia/vecernji-list-hrvatska/20160109/281505045206284

22) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/ovo-je-polica-jac-monstrum-osuden-je-na-40-godina-je-je-izresetao-bivsu-i-njenog-decka/786217/

23) www.pressreader.com/croatia/vecernji-list-hrvatska/20120915/281857230731694

24) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/zgrada-strave-deset-minuta-slusali-su-kako-vristi-ali-nisu-ucinili-nista-zasto/1362021/

25) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/detalji-tragedije-u-karlovcu-snjezana-je-danima-prozivljavala-kalvariju-a-nasilnog-muza-policija-je-pustila-nekoliko-sati-prije-ubojstva/281107/

26) www.vecernji.hr/vijesti/muskarac-60-ubio-zenu-pa-digao-ruku-i-na-sebe-preminuo-u-bolnici-1084326

U tekstovima o femicidu vrlo **često nalazimo isključivo izjave članova obitelji i susjeda** kao jedinih svjedoka ubojstva i onoga što mu je prethodilo, ali rijetko dobivamo odgovor na pitanje zašto se femicid dogodio. **Stručnjaci/kinje** koji se bave problemom nasilja nad ženama u vijestima i izvještajima o pojedinom ubojstvu **rijetko se javljaju kao izvori informacija**. Što se dobiva citiranjem izjava „bio je miran čovjek“, „bili su skladna obitelj“, „nikada ih nismo čuli da se svađaju“, ostaje kao pitanje autorima/icama ovakvih tekstova. Ili, kad se navodi: „Jedan G. prijatelj kazao nam je kako mu je njihov zajednički prijatelj rekao da se u utorak navečer čuo s G. . ‘Bio je raspoložen. Zbijali su šale i ni po čemu se nije dalo naslutiti ili prepoznati da ima bilo kakvih problema između njega i I.’, kazao nam je G. prijatelj“⁴ (Jutarnji list, 30. siječnja 2014.). Znači, prenosi se izjava prijateljevog prijatelja. Informacija ni na koji način nije relevantna za izvještaj o jednom teškom kaznenom djelu, štoviše, tragičan događaj čini banalnim.

Kao pozitivan primjer izdvajamo članak u istim novinama 28. studenog 2012. „A. kosti ležale kraj ceste godinu i pol i nitko ih nije vidio?!“⁵. Od samog naslova kreće se u detaljnu analizu događaja. Kao izvori navode se: Zavod za sudsku medicinu, HRT, dva svjedoka koja su pronašla kosti, jedan od članova potrage, pripadnik ogulinskog GSS-a, stanovnica mjesta koja živi uz mjesto pronalaska kostiju, zamjenik županijske državne odvjetnice, daljnji rođak osumnjičenog za ubojstvo, odvjetnik obitelji Bilić, član obitelji Bilić. Svi izvori navedeni su imenom i prezimenom, što izjave čini vjerodostojnima jer su time osobe preuzele odgovornost za istinitost svojih riječi, a nekoliko njih su profesionalci/ke i stručne osobe. Profesionalizam u novinarstvu zahtijeva upravo takav pristup.

Kurtić (2007.) navodi kako se istinitost kao očekivana kvaliteta informacije povezuje s dubinom spoznajnog zahvata u stvarnost o kojoj se izvještava. Znači, **nije dovoljno navesti niz činjenica, već je važno progovoriti o uzrocima i posljedicama onoga o čemu se izvještava**. Ocjenjujemo li na osnovi izvora koje u tekstovima o femicidu nalazimo u tri dnevne novine, utvrđujemo uglavnom površnost spoznajnih zahvata u ovaj problem – nema ozbiljnih anamneza centara za socijalnu skrb, liječnika, onih koji su trebali prijaviti nasilje kad je prethodilo ubojstvu, analiza rodno osviještenih psihologa/inja ili psihijatara/ica, itd.

4.8. Fokus članka i način izvještavanja

Kratke vijesti prenose šture činjenice o ubojstvu, pokretanju istrage, sudskom procesu ili presudi. Uglavnom zadovoljavaju formu odgovaranjem na pet ključnih pitanja (tko, što, kada, gdje, kako), ali **nema** ni pokušaja **ulaženja u bit problema** – odgovaranja na pitanje **zašto je do femicida došlo**.

Duže vijesti i izvještaji razlikuju se sadržajem i stilom izvještavanja. U informativnom smislu, tekstovi koje dnevne novine preuzimaju od Hine mogu se ocijeniti korektnima, zasnovanim na činjenicama i službenim izvorima. Kada pak o femicidu izvještavaju novinari/ke, nalazimo sve i svašta: navođenje potpuno nevažnih pojedinosti, prenošenje besmislenih izjava susjeda i prijatelja koje ni na koji način ne rasvjetljavaju zločin, ničim

27) www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dragan-paravinja-i-bez-antonijina-tijela-moze-biti-osuden-problem-je-sto-obilje-bilic-tvrdi-da-je-ziva/1354743/

28) www.pressreader.com/croatia/vecernji-list-hrvatska/20121005/textview

29) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/novi-detalji-tragedije-rekla-mu-je-da-napusti-stan-i-da-ga-vise-ne-zeli-vidjeti-ubio-je-nju-a-potom-i-sebe/856570/

30) www.vecernji.hr/vijesti/antonijine-kosti-lezale-kraj-ceste-godinu-i-pol-i-nitko-ih-nije-vidio-480520

potkrijepljena nagađanja, kontradiktorne informacije (traži se ubojica majke i bake, a onda se navodi kako je on jedan od osumnjičenih). Već je analizom naslova postalo vidljivo da se uglavnom koriste isti izrazi, izbljedjele formule poput „krvavi zločin“, „strava u zgradi/selu/gradu/naselju“, „ubojica monstrem/čudovište“, a tako se uglavnom pišu i čitavi tekstovi. Istraživanje je zabilježilo da se pridjev „brutalno“ javlja 91 put, pridjev „krvav“ 73 puta, a „okrutno“ 58 puta. Izlizani od česte upotrebe, sigurno ne postižu učinak kakav mediji priželjkuju.

Kada femicid izvrši partner (bračni, izvanbračni, trenutni, bivši), gotovo svi mediji izvještavaju kako se ubojstvo dogodilo nakon svađe. Svađa pretpostavlja dvije ravnopravno suprotstavljene osobe koje se oko nečega ne mogu složiti pa dolazi do rasprave. Možemo li, recimo, u slučaju ubojstva Snježane Matan govoriti o svađi? Novinar u tekstu objavljenom u Večernjem listu 13. srpnja 2015. višekratno spominje svađu da bi zatim citirao neposrednog svjedoka: „D. se posvađao s punicom u prizemlju, a S. je došla prekinuti svađu. Udario ju je, tukao na podu, razbio staklenu stijenu s njom koliko ju je tukao. Krenuo je po pušku i začuli smo pucanj. Otišao sam da ga pokušam smiriti, ali nisam uspio. Srećom su I. i D. pobjegle jer vjerujem da je htio ubiti i D., kazao nam je vidno šokirani susjed I., očajan što se obiteljska svađa završila na krvav način.“¹ Primjera femicida u kojem žena nije učinila ništa, ponajmanje se svađala, u životu nalazimo prečesto. Pokušaji utvrđivanja uzroka ili povoda ubojstvu nisu rijetkost u medijskim tekstovima, a zapravo bi trebalo uvijek naglasiti da za ubojstvo ne može postojati opravdanje. Novinarke/i moraju biti educirani o uzrocima partnerskog/ nasilja u obitelji kako ne bi na pogrešan način izvještavali o femicidu i time učvršćivali mitove koji se prenose s koljena na koljeno („Tko se tuče, taj se voli“, „Maltretirala me jezikom“ itd.).

Tek se u nekolicini tekstova proziva institucije ili okolinu koja nije reagirala na adekvatan način: ubojstvo u Karlovcu odmah nakon što je ubojica zbog obiteljskog nasilja noć proveo u istražnom zatvoru, a već ujutro pušten; stanari koji ne zovu policiju niti im pada napamet umiješati se i pomoći ženi koja zove upomoć; prozivanje sudova koji blago kažnjavaju nasilnike; navođenje kako su u Sesvetama svi znali da ubojica nosi oružje i ne miri se s razvodom, ali nitko nije ni pomislio nešto poduzeti. Tekstovi se često zadržavaju na opisu samog čina, na sreću najčešće bez previše detalja, ali nekoliko članaka, isključivo senzacionalizma radi, iznosi pojedinosti kojih u profesionalnim medijima ne bi trebalo biti. **Dostojanstvo osobe, bila ona živa ili mrtva, jedan je od temeljnih postulata kojeg bi se mediji trebali pridržavati.** Da ne spominjemo maloljetnu djecu ili obitelj žrtve koja čita takve tekstove. Budući da se iz **88,8% članaka može utvrditi tko je žrtva** (objavljeno je puno ime i prezime ili navedeno toliko detalja da se žrtvu nepogrešivo može identificirati), trebalo bi joj barem u smrti iskazati poštovanje. Neki tekstovi to ne uvažavaju²:

„Počeo ju je gušiti te ju je udario i kamenom u glavu, no to mu nije bilo dovoljno, već je u jednom trenutku uzeo kamen težak nekoliko kilograma i brutalno joj ga bacio na glavu dok je nesretna žena ležala na podu. Nakon što joj je gotovo smrskao glavu, ostavio ju je da leži na podu“³ (Slobodna Dalmacija, 21. veljače 2014.);

„Zadarska policija u srijedu je demantirala da je L. majci odsjekao glavu i da je za mučenje koristio bušilicu, ali nam je neslužbeno potvrđeno da takav prizor nisu nikada vidjeli ni najiskusniji forenzičari u zadarskoj policiji. (...) Majka R. M. (55), primalja u zadarskoj Općoj bolnici, ležala je na jednom kraju sobe, a baka N. M. (78) na drugom

31) www.vecernji.hr/vijesti/obiteljska-drama-u-karlovcu-puskom-ubio-suprugu-nakon-svade-pa-presudio-i-sebi-1014590

kraju, obje izranjavane do neprepoznatljivosti. Baki je u prsima pronađen zarinut nož na koji je bila zakačena staklenka, a iz nosnica su joj virile dvije smotane novčanice. Po glavi i tijelu imala je desetke otvorenih rana. Majka je ležala prekrivena krvlju s velikim ozljedama glave u koje je najvjerojatnije L. postavio mobitel. Takva jeziva i istodobno bizarna slika dala je za povod istražiteljima da sumnjaju kako je L. svoj zločin 'osmislio' kao kakav performans⁴(Jutarnji list, 4. travnja 2013.);

„Prema optužnici brutalno ju je drvenim predmetom izudarao po glavi, polomivši joj kosti lica, nosa, čeljusti. Takvo nasilje nije mu bilo dovoljno pa joj je nakon svega stisnuo jastuk na lice te joj ovio prste oko vrata“⁵ (Večernji list, 18. siječnja 2013.);

„(...) da je 50-godišnjak oko 4 sata 26. svibnja ove godine po povratku s posla iz mjesne pekare u nakani da usmrti svoju suprugu S. M. ušao u spavaću sobu obiteljske kuće u Soljanima te suprugu počeo gušiti stišćući joj vrat rukama. Kada se počela braniti i otimati, srušio ju je na pod i keramičkom joj figurom zadao više udaraca po glavi, licu i vratu, a potom joj je fragmentom ranije razbijene keramičke figure nanio rezu ozljedu vrata pa je preminula uslijed mnogostrukih ozljeda“⁶ (Večernji list, 1. srpnja 2013.);

„M. B. stisnuo je šake oko vrata svoje djevojke i počeo je daviti. Držao ju je u grčevitu stisku sve dok nije izgubila svijest, nakon čega joj je u usta i nos nagurao posteljinu. Promatrao ju je sve dok nije izdahnuo, nakon čega se brzo bacio na iduću etapu monstroznog plana. S. N. umotao je u plahtu, stavio joj vrećicu na glavu i prekrpio je tepihom, a nakon svega upalio je i mirisne štapiće kako bi ublažio miris kada se tijelo počne raspadati“⁷ (Večernji list, 27. ožujka 2014.);

„Prema presudi, on je 18. siječnja 2012. godine u stanu u zagrebačkoj Ulici Frana Alfirevića usmrtio suprugu M. H. nakon što se nad njom satima sadistički izživljavao: obrijao joj je kosu, trepavice, ruke i noge, a usta joj je zalijepio ljepivom trakom. Tukao ju je rukama, cipelario i udarao drvenom nogom od stola, držao joj nož pod vratom te joj je na kraju užarenom žlicom nanio opekline drugog stupnja. Potom je mrtvu i premlaćenu suprugu položio na krevet svojeg 14-godišnjeg sina, a sljedećeg je jutro tijelo s krvavim predmetima i posteljinom zamotao i bacio u kontejner pred zgradom u kojoj su živjeli. Maloljetni je sin svjedočio neviđenim prizorima nasilja“⁸ (Jutarnji list, 30. travnja 2015.). Zar nije dovoljno to što je osoba ubijena? Zar bi bez takvih opisa zločin bio manji? Profesionalno novinarstvo poštuje dignitet osoba o kojima izvještava i na svaki način izbjegava senzacionalistički pristup.

Pozivanje na ekskluzivnost tekovina je medijske okrenutosti senzacionalizmu i želji da se nadmaši konkurenciju, ali je vrlo često posve neutemeljeno jer nerijetko ničeg ekskluzivnog u objavljenoj vijesti nema. O ubojstvu S. N. tekst koji bez zadržke možemo nazvati morbidnim objavljen je u Jutarnjem listu 28. ožujka 2014. Uz nadnaslov „Ekskluzivno u Jutarnjem“ i naslov „ISPOVIJEST UBOJICE 'Danju sam kockao za S. novac, a noću spavao kraj nje mrtve'“, slijedi tekst u kojem ubojica detaljno opisuje svoj čin i

sve što mu je prethodilo. U ovom slučaju poriv za objavom ne može **ni u kojem slučaju** biti opravdan ni profesionalno niti etički. Zbog čega je bilo važno prenijeti riječi ubojice (i to ne nakon dobivenog intervjua, već, kako se priznaje u tekstu, tek posredno: „M. B. (41), zaštitar koji je uhićen zbog ubojstva S. N. (43), Našičanke koja je desetak godina živjela u Zagrebu, pred istražnim sucem i tužiteljima branio se šutnjom. No, policajcima je ispričao što se događalo tog četvrtka u njezinu podstanarskom stanu u 'Raketama' na Trnju, kao i u danima koji su uslijedili, prije nego što se predao.“⁹ Znači, prenosi se nešto što se tek posredno saznalo, neprovjereno je, stilom i rječnikom koji ne pripada profesionalnom, objektivnom izvještavanju. Usporedimo li tekstove o ovom ubojstvu u tri dnevne novine, nalazimo različite informacije, što ukazuje na nepouzdanost izvora. U ovom slučaju, dio teksta zavrjeđuje cjelovito prenošenje:

„Prigovarala mi je zašto s njom ne želim djecu, a s bivšom ženom imam dvoje. Nije prestajala psovati. Uhvatio sam je za vrat i s njom pao na krevet. Smračilo mi se pred očima. 'Prestani! Rekli smo da nećemo kopati po prošlosti! Prestani! Jesam li ti rekao da prestaneš!', vikao je M. S. kobne večeri oko 19.30 sati nakon jedne u nizu svađa zbog kojih su nekoliko puta i prekidali ljubavnu vezu. Bile su to zadnje sekunde njezina života i zadnje riječi koje je čula.

Nije prestajala kvocati

- Tog i prethodnog dana imao sam problema sa želucom. Proljev mi nije dao mira pa sam uzeo slobodne dane. S. i ja šetali smo gradom, kupovali voće, kekse. Razišli smo se nakratko i susreli opet oko 19 sati ispred banke na Vukovarskoj. Došao sam, a nje nije bilo. Nazvala me i rekla da je 100 metara dalje. Bila je ljubomorna, nabrijana. Prigovarala mi je zašto s njom ne želim djecu, a s bivšom ženom imam dvoje. Došetali smo do zgrade. Nije prestajala psovati. Kleknuo sam na nogostup ispred nebodera i molio je da prestane. Nakon ulaska u stan svađa se nastavila. Spustila je rolete. Kvocala je i dalje dok je u kuhinji stavljala suđe u ormariće. Uhvatio sam je za vrat i s njom pao na krevet. Smračilo mi se! Počeo sam stiskati grlo, ispričao je M. . Kaže da je potpuno izgubio osjećaj da je davi jer se nije opirala niti pružala otpor.

- U jednom trenutku osjetio sam da me ruke jako bole od stiskanja. Prekasno sam shvatio da je mrtva - rekao je M. B. Tijelo je umotao u deku i plahtu da prikrije smrad koji će se uskoro početi širiti. Nije mu palo na pamet da pozove Hitnu pomoć i policiju. Zapalio svijeću i tamjan

- Iz njezina novčanika uzeo sam dvije kartice. I mobitel Samsung S4. Otišao sam na bankomat i s podignutih 4000 kuna prošetao do automat kluba na Savskoj gdje sam ostao do navečer. Iako sam na početku uspio zaraditi 10.000 kuna, kasnije sam sve izgubio. Opet sam otišao na bankomat dignuti par tisuća i vratio se oko četiri ujutro u stan. Legao sam pored S. i zaspao. Jutro poslije, u petak, probudio sam se i otišao po kruh i novine. Odlučio sam prodati njezin mobitel. U Plavom oglasniku našao sam kupca. Sreo sam se s čovjekom i prodao mu ga za 2000 kuna. Preko puta Zagrebačkog velesajma sam ih prokockao - povjerio se M. koji se u društvu kockara zadržao sve do 21 sat. Vratio se u stan u kojem ga je dočekao isti prizor.

Pojavile su se truležne promjene i smrad je postajao sve nesenosniji. Zapalio je svijeću i tamjan, otvorio prozor i legao, opet, kraj S. tijela koje je dodatno prekrpio tkaninama. Jutro poslije, u subotu, odmotao je leš i navukao vrećicu na glavu. Zatim je uslijedio

---

32) Odluka autorice i urednice je da se nigdje u tekstu ne navodi puno ime i prezime žrtve i/ili počinitelja. Tog principa smo se držale i u ovom poglavlju, usprkos činjenici što je u izvornom tekstu bilo navedeno ime i prezime žrtve i počinitelja.

33) www.slobodnadalmacija.hr/novosti/crna-kronika/clanak/id/226817/za-ubojstvo-na-znjanu-domagoju-saskoru-prijeti-40-godina-robije

34) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/zadarski-psiho-prije-masakra-crtao-je-tijela-bez-udova-majku-i-baku-ubio-je-u-bizarnom-i-mucnom-ritualu.-noz-je-zarinuo-u-prsa/1134845/

35) www.vecernji.hr/vijesti/optuzeni-za-ubojstvo-supruge-je-narcis-niskog-samopostovanja-499365

36) www.vecernji.hr/vijesti/stjepan-mrkonic-pod-istragom-za-tesko-ubojstvo-supruge-577338

37) www.vecernji.hr/vijesti/ugusio-zenu-stavio-je-pod-tepih-pa-zapalio-mirisne-stapice-929369

---

38) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/sadisticki-ubojica-prijeti-iz-celije-sutkinja-ce-moliti-za-zivot-kad-joj-dodu-moji-ljudi-tuziteljicu-cu-udariti-nogom-u-glavu.../381187/

39) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/ispovijest-ubojice-%E2%80%98danju-sam-kockao-za-silvanin-novac-a-nocu-spavao-kraj-nje-mrtve%E2%80%99/989114/

poziv njezine zabrinute majke koju je, tek nakratko, uvjerio da je S. pozlilo, da je završila u bolnici i ne može razgovarati jer joj je mobitel na servisu. I kćeri, koja boluje od cerebralne paralize, a s kojom je trebao provesti vikend, lagao je da je u bolnici te da se sumnja na najgore.

Otišao je u grad kockati, vratio se u stan i opet legao pokraj S. tijela. U nedjelju rano ujutro izašao je iz zgrade i uočio da ga prate neki ljudi u autu. (...)

– Otišao sam na Jarun. Razmišljao sam o samoubojstvu. Kupio sam skalpel da prerežem žile – ispričao je još M.. Odustao je od te nakane te odšetao bivšoj punici i kroz zatvorena vrata, jer mu nije htjela otvoriti, govorio da mu je život u opasnosti. Ona je znala za njegove laži pa ga je otjerala. Kasno poslijepodne sjeo je u tramvaj. Prolazile su stanice. Kad se našao na onoj pokraj policije na Črnomercu, izašao je i ušetao u postaju.

– Grize me savjest, ne mogu više. Mene tražite. – blijed kao krpa i totalno iscrpljen predao se policajcima.“¹⁰

Možemo samo zamisliti kako se osjećaju žrtvi bliske osobe kad čitaju ovaj dio teksta. Ubijena žena je „psovala“, „kvocala“, dapače jedan podnaslov ističe da „nije prestajala kvocati“, prekrpio ju je dekom „da prikrije smrad koji će se uskoro početi širiti“, onda su se „pojave truležne promjene i smrad je postajao sve neshvatljiviji“ pa je „odmotao leš i navukao vrećicu na glavu“. Onda se ubojica „blijed kao krpa i totalno iscrpljen“ predao policiji jer ga je „grizla savjest“ (!!!). Etički kodeks i temeljne postavke profesionalnog novinarstva ne dopuštaju ovakav način pisanja. On je moguć u beletristici, kada su likovi plod fikcije, ali izvještaj o ubojstvu stvarnih osoba u ozbiljnim dnevnim novinama ne smije se pisati na ovakav način.

Uz navođenje punog imena i prezimena žrtve, a samo imena i početnog slova prezimena ubojice, **ovaj tekst uništava svako dostojanstvo ubijene žene i svodi je na stvar prema kojoj ni okrivljeni niti dnevna novina ne iskazuju nimalo poštovanja.**

U okviru, nakon „ispovijesti ubojice“, iznose se pohvale ubijenoj ženi („Vrijedna, dobra i samozatajna“, „Bila je odlična učenica i studentica, a na poslu dobra prijateljica i kolegica“, opisuje ju se opet opredmećeno kao „teško zamjenjiv radni kadar na mjestu predstavnika sustava za kvalitetu“), ali mučnina se ne može ukloniti ni sa čim. Ponovit ćemo. Profesionalno novinarstvo zahtijeva objektivnost, na provjerenim činjenicama napisan izvještaj, uz korištenje informacija dobivenih iz pouzdanih izvora. Senzacionalistički pristup ponovo viktimizira žrtvu, oduzima joj dostojanstvo i daje iskrivljenu sliku zločina. U ovom slučaju neosvijestene čitatelje tekst može navesti, jer to nije neuobičajeno, da kažu „da nije kvocala, još bi bila živa“ ili „tko joj je kriv kad je bila naivna“.

Za razliku od ovog teksta, **pozitivan je primjer** članka objavljenog u Večernjem listu 8.siječnja 2016. gdje nakon opisa dvostrukog ubojstva (supruga i kćeri), pokušaja ubojstva (bake) pa samoubojstva, novinar navodi riječi stručnjaka: „*Najčešće ubijaju zdravi koje okolina nije prepoznala. No, alkoholičari i obiteljski nasilnici često mogu biti uzorni pa čak i uslužni na poslu, a u kući stvarati pakao. U radnom okružju hiperkompenziraju situaciju kod kuće. Može to godinama trajati, govori dr. Mandić.*“ Uz objektivan izvještaj objavljena je i kolumna: „*Da su država i društvo reagirali, tragedija se mogla izbjeći.*“¹¹ Kad bi većina tekstova o femicidu bila ovako predstavljena u dnevnim

novinama, sigurno bi došlo do promjene svijesti velikog broja ljudi i većeg anagažiranja institucija i neposrednih svjedoka nasilja.

Večernji list, 9. siječnja 2016.

Iz svega navedenog vidimo da analizirane objave prate širok spektar problematike vezane uz femicid. Najčešći fokus objava bio je počinitelj, nakon čega slijedi prenošenje činjenica sa suđenja ili iz sudske presude, posljedice nasilja te njegovi uzroci. Objave su se najrjeđe fokusirale na postupanje rada centara za socijalnu skrb, liječnika/ca, odnosno informacije o poduzetim mjerama, zakonodavnom okviru ili reakcijama na presudu. Zanimljivo je da se tek svaki šesti članak fokusirao na žrtvu, dok se svaki treći fokusirao na počinitelja. Zanimarivanje određenih tema i sadržaja obično vodi k njihovoj marginalizaciji i izostavljanju iz prostora javnoga diskursa i zanimanja opće javnosti.

Žrtve se često u tekstovima naziva „nesretnicama“ (177 tekstova), kao da su baš one imale lošu sreću u odnosu na većinu žena koje žive bračnu idilu. U više se tekstova čak i navodi kako su svade, kockanje, alkohol (ili nešto deseto) poremetili „bračnu idilu“, umjesto da se svaki put navede „još jedna žrtva obiteljskog nasilja koje tokom života pogađa svaku treću odraslu ženu barem jednom“. Kad bi ljudi pažljivo čitali članke, bilo bi vidljivo da ne postoji dob u kojoj osobe ženskog spola ne mogu biti žrtvom nasilja te da naobrazba nema nikakve veze s pošteđenošću: ubijene su bile djevojčice, studentice, profesorice, menadžerice, odvjetničke vježbenice, odgajateljice, stručnjakinje za ocjenu kvalitete proizvoda, predavačice (tek 24 teksta navodi zanimanje žrtve, a 156 spominje dob: mlada, starica, malodobna, umirovljenica). Pri navođenju osobnih karakteristika za neke se žrtve navodi: „za života je žena bila pristojna, tiha i povučena, draga, marljiva, mirna, stručna, stalozena“ (35 tekstova), dok se za neke žrtve navelo: „bila je neuredna, raščupana, vjerska sljedbenica, vjerski fanatik“ (15 tekstova).

Stereotipno razumijevanje rodni uloga, pa i **seksizam**, vidljivi su kad se kod opisa žrtve posebno **ističe njezin izgled**: bila je „lijepa“, „jedna od najljepših“, „prelijepa tamnokosa djevojka prepoznatljivih krupnih očiju“, „lijepa profesorica“, „jedna od najljepših Sišćanki“, „lijepa studentica ekonomije“ (25 članaka). Za pretpostaviti je, valjda, da je kod tih autora/ica daleko teži zločin ako se ubije lijepu, a ne ružnu ženu, ma kojim god kriterijem ocjenjivali nečiji izgled. U tekstu o ubojstvu S. M. na Marjanu jedan od podnaslova je: „Ljepši spol u strahu“, a onda se sintagma ponavlja i u tekstu (Večernji list, 30.8.2012.). U samo jednom slučaju nalazimo spominjanje fizičkog izgleda muškarca – „naočito 29-godišnjak“. Sve dok se uporno bude o ženama govorilo kao o ljepšem ili slabijem spolu, nastavljać će se procjenjivanje i diskriminacija žena prema fizičkom izgledu.

Kad se opisuje počinitelja, ekspresivnosti se daje maha, bez zadržke. Ubojica je: „balkanski krvnik“, „balkanski silovatelj“, „beščutni atentator“, „bestijalni ubojica“, „bivši policajac i liječeni alkoholičar“, „egzekutor“, „devijantan tip“, „hladnokrvni ubojica“,

40) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/ispovijest-ubojice-%E2%80%98danju-sam-kockao-za-silvanin-novac-a-nocu-spavao-kraj-nje-mrtve%E2%80%99/989114/

41) www.vecernji.hr/vijesti/nozem-ubio-kcer-i-zenu-ranio-zeninu-baku-pa-skocio-u-smrt-1050645

„manijak“, „marjanski koljač“, „marjanski monstrum“, „monstruozni silovatelj“, „seksualno frustrirani psihopat i sadist“, „nemilosrdni barmen“, „krvoločni napadač“, „opasni egzekutor“, „vucibatina“, „zvijer“, „svirepi ubojica“, itd. Svijet horora oslikan je čitateljstvu. Tek se desetak puta govori o nasilniku, nasilnom partneru, suprugu nasilniku. Zanimljivo je da Slobodna Dalmacija 4. listopada 2012. objavljuje analizu splitskog psihijatra koji kaže za okrivljenika: „U takvom okruženju on je bio negativac, postajao sve ljubomorniji, zavist je bivala sve jača, a **zadosten televizijom, brutalnošću crnih kronika, došao je do nauma o ubojstvu slučajne žrtve.**“¹² Kada bi se pisalo ne težeći za senzacijama, već racionalno i informativno, crne kronike mogle bi postati prostorom edukacije, a ne naturalističkih prikaza nečije brutalnosti.

Za razliku od članaka o nasilju koje nije završilo

femicidom, u kojima često autori/ce nude opravdanja za počinjeno djelo, ne nalazimo previše slučajeva u kojima se navode neke olakotne okolnosti kojima bi se mogla umanjiti težina počinjenog kad se izvještava o ubojstvima žena. U izjavama svjedoka – susjeda ili obitelji počinitelja – često se navode izjave kako je muškarac bio „miran i tih čovjek“, „radišan, običan čovjek“, „miran dečko, fin i pristojan“, ali njih se uglavnom doživljava kao nepouzdanu izvoru relevantnih informacija. Tek se u slučaju jednog ubojstva višekratno u tekstovima, od naslova nadalje, naglašava kako je žrtva dijelom odgovorna za to što joj se dogodilo: „Bivši svećenik osuđen na 11 godina jer je ubio ženu koja ga je progonila“¹³ (Večernji list, 2.6.2015.). Tvrdnja se temelji na presudi kojom joj je bio zabranjen pristup i izrečena kazna za proganjanje muškarca koji ju je ubio. Navode iz presude potvrđuju i izjave svjedoka: bivša supruga, roditelji, prvi susjedi. Osuđen je na 11 godina zatvora. Znači, ubojstvo se ne može ni na koji način opravdati osim ako se radi o samoobrani.

ZAKLJUČNO

Kada bismo dnevne novine ocjenjivali prema člancima o femicidu, a pridržavajući se klasifikacije koju koristi Kurtić (2007.) pristupajući ocjeni dnevnih novina na osnovi njihove vjerodostojnosti, mogle bismo ustvrditi kako se većinom tekstova Jutarnji list, Večernji list i Slobodna Dalmacija svrstavaju u skupinu medija čije prikaze karakterizira oskudnost faktografske osnove vijesti (izvještaja) te mali broj podataka i činjenica, monostruktura izvora, zadržavanje na površini događaja, odsustvo elemenata pozadine događaja, jednostrani uglovi promatranja i prevladavajuća kratka forma. „U mjestu Kašljevac kod Šandrovcu na bjelovarskom području sinoć je suprug nožem ozlijedio suprugu, a zatim počinio samoubojstvo vješanjem, a žena je od zadobivenih

ozljeda preminula u bjelovarskoj općoj bolnici, priopćila je jutros Državna uprava za zaštitu i spašavanje (DUZS). Navodi se i kako je njihove troje djece zbrinuo Centar za socijalnu skrb. Kako je priopćeno, bjelovarski Županijski centar 112 je nakon policijske informacije o nesreći u 19:51 sati obavijestio Zavod za hitnu medicinu Bjelovarsko-bilogorske županije“¹ (Jutarnji list, 15.6.2012.).

Što nam govori ovaj tekst osim što faktografski navodi nekoliko činjenica – ubojstvo, samoubojstvo, troje djece preuzeo Centar za socijalnu skrb? Navodi li nas na razmišljanje? Zahtijeva li neki intelektualni napor kako bi se pokušalo razumjeti što se to dogodilo u jednom odnosu? Spominje li kako su sve učestaliji slučajevi u kojima partner ubija partnericu pa zatim sebe? Pita li neku stručnjakinju ili stručnjaka što misli o ovakvim slučajevima? Odgovor na sva pitanja je niječan iako je problem nasilja u vezama i femicida vrlo ozbiljan.

Postoje autori/ce koje ostajanje na površini događaja ne zadovoljava, ali ih je premalo. Jedan od izuzetno pozitivnih primjera je kolumna objavljena u Večernjem listu 9. siječnja 2016. Autor piše: „Je li se stravična tragedija mogla spriječiti? Odgovor na to pitanje može se dati s obzirom na neslužbene informacije koje su novinari dobili o tome da je Ž. K. bio otprije poznat policiji zbog obiteljskog nasilja. Dakle, država i društvo mogli su nešto učiniti da spase nesretnu djevojčicu i njezinu majku, poštede njihovu baku i prabaku teških ozljeda i strašnog ostatka života. Mogli smo spasiti i Ž. K. da sustav prevencije i kažnjavanja obiteljskih nasilnika funkcionira, a ne da se svaki put poslije ovakvih tragedija traže odgovori na uvijek ista pitanja. Pitanje koje se nameće nakon tragedije i na koje bi nadležne institucije mogle dati odgovore, samo za to treba imati volje, jest i kako je moguće da čovjek poput Ž. K. radi u Oružanim snagama RH s obzirom na to da očito nije bio psihički zdrava osoba. Što su radili svi oni čiji je posao bio da uoče kako Željko K. ima ozbiljnih problema? Država i sustav psihosocijalne pomoći očito su još jednom zakazali jer da su u Oružanim snagama RH na vrijeme otkrili da u svojim redovima imaju psihički bolesnu osobu, da su to na vrijeme detektirali i pružili svu potrebnu pomoć Ž. K., možda bi djevojčica i njezina majka danas bile žive.“² Zašto nema više ovakvih tekstova u dnevnim novinama?

Na osnovi nekih članaka, srećom ne previše njih, moglo bi se tri analizirane dnevne novine svrstati i u skupinu medija koji se ne sustežu od pretpostavki, nagađanja, neprovjerenih činjenica, neimenovanih izvora, iskonstruiranih parafraza pa čak i izmišljenih citata, nepreciznih podataka i neutemeljenih zaključaka i tvrdnji. „DETALJI STRAŠNOG KRVOPROLIĆA Ubio ženu jer nije želio razvod, pa presudio i sebi hicem u glavu: A. ju je ugnjetavao, ubojstvo je najavljivao...“ „A. I. (52), bivši branitelj, rodom iz Šurkovca, beščutno je iz pištolja ubio svoju bračnu družicu K. (50) u dnevnom boravku njezine obiteljske kuće u sesvetskoj Ulici narcisa, u srijedu oko 17.45 sati. Nakon što je ostvario naum koji je, čini se, i najavljivao prijateljima i poznanicima, I. je izvršio samoubojstvo u kuhinji. Svojim krvavim pohodom zavio je u crno cijelu obitelj, na čelu s 18-godišnjom kćeri. U vrijeme zločina koji je odradio nakon što je preskočio ogradu te ušao u kuću sa stražnje strane kroz prozor, u kući je bio još K. teško bolestan otac M., inače invalid. Pucnji koji su odjeknuli ulicom uznemirili su susjede, a prva ih je čula K. E., teta ubijene 50-godišnjakinje, koja živi u susjednoj kući i koja od šoka ne može k sebi doći (...) Susjedi u ulici zanijemili su od tuge. I. je, prema njihovim

42) www.slobodnadalmacija.hr/novosti/crna-kronika/clanak/id/181330/dr-mijo-milas-edi-misic-je-negativac-i-revoltirani-osvetnik

43) www.vecernji.hr/vijesti/bivsi-svecenik-danijel-horvat-osuden-na-11-godina-jer-je-ubio-vesnu-hajdarevic-1008638

44) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/muskarac-nozem-ubio-suprugu-pa-se-objesio-za-njima-ostalo-troje-djece/1532604/

45) www.vecernji.hr/vijesti/da-su-drzava-i-drustvo-reagirali-tragedija-se-mogla-izbjeci-1050652

pričanjima, prije ubojstva bio kod prijatelja i pio. Inače je živio od braniteljske penzije koju je stekao provevši preko 1300 dana u borbenom sektoru MORH-a. Ne smatraju ga problematičnim, čak naprotiv, uvijek je bio svakom na dispoziciji ako je trebalo priskočiti u pomoć. No, svima redom ubojica A. se jadao kako mu 'rastava braka nikako ne odgovara i da će pronaći rješenje kako da to spriječi'.

- Krenulo mu je nizbrdo nakon onog famoznog prosvjeda u Savskoj, gdje je proveo nekoliko dana. Obitelj mu je iz kuće izbacila stvari jer ženi nije bilo zamislivo da je odsutan tri dana. Zatražila je rastavu nakon toga, a njemu je to bilo gore od smrti jer je K. jako volio. Odlučio je ne rastavljati se. Odlučio je da idu zajedno u grob, kao muž i žena. Dan prije ubojstva bio je kod odvjetnika zbog razvoda. To mi je ispričao nekoliko sati prije ubojstva. Ništa nisam naslućivao da sprema, a najmanje takvu grozotu. A kad je znao spomenuti da će ju ubiti, govorio sam mu: 'Nemoj, A., to radi djeteta napraviti.' Znao je biti živčan nakon rata, a i liječio se u Vrapču - ispričao je susjed pokojnog bračnog para, napominjući kako su I. bili zatvoreni ljudi te da se nisu pretjerano ni sa kime družili niti je k njima netko u posjet odlazio.

- Katica nije mogla podnijeti da A. ima prijatelje. On je bio OK osoba i svima nam je pomagao. Cijepao nam je drva, čistio snijeg. Ali oduzeti život ženi koju voliš je strahota - zaključio je susjed*3 (Jutarnji list, 9.11.2016.).

Osim činjenica (vrijeme, mjesto ubojstva, uključene osobe) tekst nudi nešto faktografskih podataka (što su radili prije smrti muž i žena) i niz nagadanja, procjena i sudova neslužbenih osoba koje su rodbinski ili susjedstvom povezane s mjestom i akterima događaja. Autorica je čas patetična („beščutno je iz pištolja ubio svoju bračnu družicu“, „svojim krvavim pohodom zavio je u crno cijelu obitelj“, „susjedi u ulici zanimali su od tuge“), onda koristi izraze i konstrukcije koje pripadaju razgovornom jeziku („u vrijeme zločina koji je **odradio** nakon što je preskočio ogradu“, „inače je živio od braniteljske penzije“) te pokazuje kako susjedi uopće nisu nijemi, već spremno govore i iznose svoje stavove o mrtvim osobama. Umjesto izjava službenih osoba, umjesto pokušaja istraživanja i dobivanja relevantnih podataka, nakon čitanja teksta mislimo da smo čuli jedan trač u kojem su strane podijeljene (teta ubijene nasuprot susjed), a pripovjedač baš i ne zna stilski ujednačeno prenijeti priču. Beščutni ubojica s početka teksta postaje branitelj, drag susjedima koji je „odlučio da idu zajedno u grob, kao muž i žena“. U podnaslovu saznajemo kako su postojale indicije da će se ubojstvo dogoditi, ali u tekstu se ne propituje ničija odgovornost.

Kada se femicid uglavnom prikazuje kao pojedinačni slučaj u kojem je pažnja usmjerena na osnovne činjenice – tko je ubio, koga je ubio, gdje i kada te kako, uz ponekad vrlo površno zašto – izostaje mogućnost spoznaje kompleksnosti ovog fenomena, **nema kontekstualizacije** iz koje se vidi kako je to ozbiljan društveni i civilizacijski problem u čijem rješavanju na pravi način ne sudjeluju ni državne institucije niti društvo u cjelini.

U rasvjetljavanju pozadine ubojstva žena zato što su se žene (bivši ili trenutni partner misli da je žena njegovo vlasništvo kojim raspolaže kako mu se sviđa ili ne može podnijeti da bude ostavljen a pogotovo ne da ona bude s nekim drugim) ne pomažu dramatični izvještaji krcati ekspresivnim izrazima (zapravo odavno potrošenim frazama), već je nužno ozbiljno istraživački pristupiti temi i s relevantnim sugovornicima/icama **ukazivati na korijene nasilja koje nerijetko završava ubojstvom.**

Zakonodavni okvir utvrđuje rodnu i spolnu jednakopravnost, ali stereotipi i seksizmi opstaju u društvu jer ih i mediji prečesto potvrđuju svojim načinom prezentacije spolnih/rodnih uloga.

Nema promjene ukoliko se u dnevnim novinama autori/ce zgražaju nad ubojstvima žena dok istovremeno u većini drugih tekstova predstavljaju žene i muškarce na stereotipan i seksistički način.

Iako se vide bitni pomaci u odnosu na izvještavanje o femicidu kakvo smo nalazile ranije (Sarnavka, 2010.), s obzirom na proklamiranu težnju rodnoj ravnopravnosti, na izmjene zakonodavnog okvira koje su se dogodile i institucionalne mehanizme koji promoviraju rodnu ravnopravnost, mediji još uvijek nisu na razini zadaće i uloge koju imaju u društvu.

Nadamo se i pratit ćemo nadalje koliko su spremni čuti i prihvatiti sugestije onih koje se u svakodnevnom životu susreću s osobama koje trpe diskriminaciju i kršenje ljudskih prava zbog svoje spolne ili rodne pripadnosti.

Primjeri tekstova o femicidu iz arhive autorice, prikupljeni u razdoblju od 1997. do 2010., objavljeni u knjizi Put do vlastitog pogleda, iz kojih je vidljivo da je do pomaka u razumijevanju femicida ipak došlo. Danas u dnevnim novinama nećemo naći tekstove u kojima se od naslova nadalje opravdava čin ubojstva partnerice/djevojke/ljubavnice nevjerojatnim razlozima (nije ga voljela; htio je razgovarati, ali ona je odbila, ubojica priča tužnu životnu priču, itd.). Ipak, dnevne novine su još daleko od kontinuiranog izvještavanja o femicidima na objektivan i rodno osviješten način, s punim razumijevanjem kompleksnosti ovog problema.

46) www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/detalji-strasnog-krvopolica-ubio-zenu-jer-nije-zelio-razvod-pa-presudio-i-sebi-hicem-u-glavu-antisa-ju-je-ugnjetao-ubojstvo-je-najavljivao.../5244043/

PREPORUKE ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O NASILJU NAD ZENAMA I SLUCAJEVIMA FEMICIDA

Zbog velikog utjecaja koji mediji imaju na društvo i institucije države, bilo bi važno da o nasilju nad ženama i femicidu izvještavaju pridržavajući se načela propisanih kodeksima i zakonodavnim okvirom, uvijek imajući na umu koliko je problem neravnopravnosti i posljedičnog nasilja velik i porazan po svaku zajednicu. Društva i države s visokom razinom dosegnute ravnopravnosti ekonomski su uspješnija, naprednija i sretnija.

U nastavku se navode **preporuke proizašle na temelju provedene analize**, a kojih bi se predstavnici/e medija trebali pridržavati u svome novinarskom radu vezanome uz nasilje nad ženama i femicid:

- 1) Kad izvještavaju o pojedinom slučaju femicida uvijek navesti kako je to jedan od mnogih slučajeva **rodno uvjetovanog nasilja**, odnosno nasilja nad ženama zato što su žene, a koji je završio ubojstvom.
- 2) Istražiti da li je nasilje bilo **prethodno prijavljivano** policiji, centru za socijalnu skrb, bilješke u liječničkom kartonu ubijene žene i sl.
- 3) **Izbjegavati navoditi izjave** koje nimalo ne rasvjetljavaju slučaj (npr. susjeda ili rodbina), već samo služe popunjavanju medijskog prostora.
- 4) **Ne navoditi nikakva moguća opravdanja** za ubojstvo jer za oduzimanje tuđeg života ne može postojati niti jedno opravdanje.
- 5) **Poštivati dostojanstvo ubijene osobe**, nikad ne navoditi detalje kako je ubojstvo počinjeno, posebno kad se radi o svirepom i ponižavajućem postupku kojim je žrtva lišena života. Ubojstvo je dovoljno neprihvatljiv čin da je nepotrebno po drugi put žrtvu ponižavati detaljnim opisima kaznenog djela.
- 6) Umjesto patetike i dramtiziranja ubojstava, potrebno je **objektivno istražiti i prezentirati** utvrđene činjenice kako bi se ukazalo na neprihvatljivost nasilja nad ženama i femicida.
- 7) Češće **pisati analitičke tekstove** u kojima se na osnovi istraženih činjenica o femicidu, pojašnjava zašto se u državi i društvu koje proklamira ravnopravnost mora uspješnije i sustavno prevenirati i sankcionirati nasilje nad ženama te pružati učinkovitiju zaštitu žrtvama nasilja.
- 8) **Osvijestiti što su stereotipi i seksizmi** te ih u cijelosti ukloniti iz svih medijskih tekstova jer se samo na taj način obrazuje i osvještava javnost.

POPIS LITERATURE

1. Akmačić, A. (2016.) Stil trača i senzacionalizam u novinskom tisku. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku Filozofski fakultet.
2. Campbell, J. C. (2003.): Risk Factors for Femicide in Abusive Relationships: Results From a Multisite Case Control Study. *American Journal Public Health*, 93(7), 1089–1097.
3. Campbell, J. C.; Webster, D. & Glass, N. E. (2008.) The Danger Assessment: Validation of the lethality risk assessment instrument for intimate partner femicide. *Journal of Interpersonal Violence*, 23 (4), 454–473.
4. Caputi, J. & Russell, D. (1990.): Femicide: Speaking the Unspeakable. U Russell i Radford (ur.) Femicide: The Politics of Woman Killing. New York: Maxwell Macmillan International.
5. Drakulić, S. (2013.) Slike umotane u riječi. Preuzeto sa: <https://www.tportal.hr/komentatori/clanak/slike-umotane-u-rijeci-20130615/print>
6. Hrvatska enciklopedija. Preuzeto sa: <http://www.enciklopedija.hr/>
7. Ivas, I. (2004.) Tropi u novinskim naslovima. *Medijska istraživanja* God. 10, broj 2 (9–34)
8. Kodeks časti hrvatskih novinara (2009.). Zagreb: Hrvatsko novinarsko društvo.
9. Košir, M. (1998.) Uvodnik. *Medijska istraživanja*, 4, 1–8.
10. Kurtić, N. (2007.) Konceptualizacija istraživanja. U Malović, (ur.) Vjerodostojnost novina. Zagreb: ICEJ i Sveučilišna knjižara.
11. Malović, S. (2007.) Vjerujemo li novinama. U Malović (ur.) Vjerodostojnost novina. Zagreb: ICEJ i Sveučilišna knjižara.
12. Malović, S.; Ricchiardi, S. & Vilović, G. (2007.) Etika novinarstva, 2. Izdanje. Zagreb: ICEJ.
13. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2018.) Izvješće o radu za 2017. godinu, Zagreb, preuzeto sa: http://www.prs.hr/attachments/article/2404/IZVJE%C5%A0%C4%86E_O_RADU_ZA_2017.pdf
14. Program Daphne (2007.). Europska komisija. Preuzeto sa: <https://ec.europa.eu/justice/grants/results/daphne-toolkit/en/content/protect-%E2%80%93-good-practice-preventing-serious-violence-attempted-homicides-including-crimes>
15. Sarnavka, S. (2010) Put do vlastitog pogleda. Zagreb: B.a.B.e.
16. Svjetska zdravstvena organizacija (2012.) Understanding and addressing violence against women. Preuzeto sa: http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf?sequence=1
17. Zakon o elektroničkim medijima (NN, br. 153/09, 84/11, 94/13 i 136/13)
18. Žlof, K. (2007.) Važnost izvora za vjerodostojnost medija. U Malović (ur.) Vjerodostojnost novina. Zagreb: ICEJ i Sveučilišna knjižara.

